МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

ННІ/факультет	*інститут економіки та бізнес-освіти*
Кафедра	*фінансів і бухгалтерського обліку*
Спеціальність	*071 «Облік і оподаткування»*
Форма здобуття освіти	*денна*

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

ШРАМ ОЛЬГИ ЮРІЇВНИ

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача)

на тему **Облік виробничих запасів та аналіз ефективності їх використання**

(повна назва теми)

за матеріалами **ПАТ «ПівдГЗК»**

(повна назва бази дослідження)

Науковий керівник кандидат економічних наук Шубенко Є.С.

(наук. ступінь, вчене звання) (підпис) (прізвище, ініціали)

Робота допущена до захисту в ЕК

Протокол засідання кафедри

від *16 червня* 20*25*р. № *13*

Завідувач кафедри _____

(підпис)

к.е.н., доцент О.В.Нєізвєстна

Наук. ступень, вчене звання Ініціали, прізвище

Кривий Ріг – 2025

ЗАЯВА

Я, Шрам Ольга Юріївна, засвідчую, що кваліфікаційна бакалаврська робота на тему «Облік виробничих запасів та аналіз ефективності їх використання» написана мною самостійно. Робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

10.06.2025 року	О. ШРАМ
(дата)	(підпис)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

ННІ/факультет	*інститут економіки та бізнес-освіти*
Кафедра	*фінансів і бухгалтерського обліку*
Спеціальність	*071 «Облік і оподаткування»*
Форма здобуття освіти	*денна*

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри _____ *О.В.Нєізвєстна*

(підпис) *(прізвище, ініціали)*

«__*04*__»___*квітня*___ 20*25* року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ БАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ
Шрам Ольги Юріївни

1.Тема роботи: Облік виробничих запасів та аналіз ефективності їх використання

Керівник роботи: к.е.н. Шубенко Є.С.

затверджені наказом закладу вищої освіти від «*04*» *квітня* 20*25* р. №*226 - ст*

2. Строк подання здобувачем роботи до «*07*» *червня* 20*25* р.

3. Зміст кваліфікаційної роботи, об'єкт, предмет та мета дослідження:

Розділ 1. Бухгалтерський облік виробничих запасів

Економічна сутність виробничих запасів, їх класифікація та нормативно-правове регулювання їх обліку. Характеристика підприємства та його облікової політики щодо виробничих запасів. Аналітичний та синтетичний облік виробничих запасів, розкриття інформації у фінансові звітності. Управлінський облік виробничих запасів в умовах використанням інформаційних систем і технологій обліку підприємства.

Розділ 2. Аналіз ефективності використання виробничих запасів

Аналіз складу, структури та динаміки виробничих запасів підприємства. Аналіз забезпеченості та руху виробничих запасів. Аналіз ефективності використання виробничих запасів.

Об'єкт дослідження: процес бухгалтерського обліку виробничих запасів підприємства та аналізу ефективності їх використання

Предмет дослідження: теоретичні та методичні положення бухгалтерського обліку виробничих запасів та аналізу ефективності їх використання на підприємстві

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи: поглиблення теоретичних і методичних засад обліку виробничих запасів та аналізу ефективності їх використання, що відбуваються на підприємстві, з визначенням шляхів удосконалення.

4.Дата видачі завдання « *04* » *квітня* 20*25* року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної бакалаврської роботи	Строк виконання етапів роботи	Відмітка керівника про виконання етапів (дата, підпис)
1.	Підготовка розділу 1	до 01.05.2025	
2.	Підготовка розділу 2	до 23.05.2025	
3.	Отримання відгуку від наукового керівника	до 07.06.2025	
4.	Подання кваліфікаційної роботи на перегляд завідувачу кафедри	до 10.06.2025	
5.	Реєстрація завершеної кваліфікаційної роботи	до 13.06.2025	*Реєстраційний №___ « 13» червня 2025 р.*
6.	Попередній захист кваліфікаційної роботи на кафедрі	14.06.2025	
7.	Підготовка до захисту в ЕК	до 16.06.2025	

Завдання підготував науковий керівник _____ Є.С.Шубенко
(підпис) (прізвище та ініціали)

Завдання одержав _____ О.Ю. Шрам
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Шрам О.Ю. Облік виробничих запасів та аналіз ефективності їх використання – Рукопис.

Кваліфікаційна бакалаврська робота присвячена дослідженню методики обліку виробничих запасів та аналізу ефективності їх використання в умовах господарювання промислових підприємств.

Досліджено наукові думки і норми законодавчих документів щодо сутності дефініцій «активи», «запаси», «виробничі запаси»; вивчено склад та структуру виробничих запасів; класифікацію та особливості використання запасів за центрами відповідальності підприємства; оцінку запасів при надходженні та використанні; сучасний стан синтетичного та аналітичного обліку в умовах використання інформаційних технологій. Окреслено завдання, які виконуються обліковими працівниками, відповідальними за бухгалтерський облік запасів.

Досліджена практика підприємства для врегулювання документування шляхом розроблення детальних інструкцій виконавцям.

Вивчено досвід промислового підприємства щодо використання принципів та методів логістики в управлінні матеріальними потоками на підприємстві з використанням УІС, які дозволяють мінімізувати обсяги запасів та досягти оптимальних вкладень капіталу в матеріальні цінності.

Проведено аналіз складу, структури та динаміки виробничих запасів підприємства, аналіз забезпеченості та руху виробничих запасів, аналіз ефективності використання виробничих запасів

Ключові слова: активи, виробничі запаси, класифікація, методи оцінки, логістика матеріальних потоків, матеріальні витрати, ефективність використання запасів.

ЗМІСТ

стор

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ 6

ВСТУП 7

РОЗДІЛ 1. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ 9

1.1. Економічна сутність виробничих запасів, їх класифікація та нормативно-правове регулювання їх обліку 9

1.2. Характеристика підприємства та його облікової політики щодо виробничих запасів 19

1.3. Аналітичний та синтетичний облік виробничих запасів, розкриття інформації у фінансові звітності 34

1.4. Управлінський облік виробничих запасів в умовах використанням інформаційних систем і технологій обліку підприємства 50

Висновки до розділу 1 60

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ 63

2.1. Аналіз складу, структури та динаміки виробничих запасів підприємства 63

2.2. Аналіз забезпеченості та руху виробничих запасів 70

2.3. Аналіз ефективності використання виробничих запасів 77

Висновки до розділу 2 88

ВИСНОВКИ 90

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 94

ДОДАТКИ 99

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

1. АТ – акціонерне товариство
2. грн. – гривні
3. дод. – додаток
4. ЗУ – Закон України
5. МВ – матеріальні витрати
6. МФУ – Міністерство фінансів України
7. МСФЗ – Міжнародні стандарти фінансової звітності
8. од. – одиниці
9. НП(С)БО – Національне Положення(стандарт) бухгалтерського обліку
10. ВЗ – виробничі запаси
11. ПММ – паливно-мастильні матеріали

ВСТУП

Розвиток виробництва неможливий без виготовлення конкурентоспроможної продукції та її реалізації на внутрішніх і зовнішніх ринках збуту. Водночас необхідною передумовою здійснення виробничого процесу є наявність достатньої кількості запасів, які є важливою частиною активів підприємства.

Проблеми обліку запасів на підприємстві є актуальними, оскільки на сьогоднішній день важливим є вирішення питання пристосування сучасної системи обліку виробничих запасів до вимог оптимізації оперативності та достовірності надання інформації для потреб менеджменту з метою раціоналізації управління такими активами та підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання в цілому.

Належним чином організований облік запасів, тобто якісна поінформованість про їх наявність та рух, має суттєве значення в управлінні виробничою діяльністю кожного підприємства та в контролі за зберіганням матеріальних цінностей.

Розвиток господарських зв'язків в умовах ринку значно розширює кількість користувачів обліковою і звітною інформацією. Для формування і накопичення достовірної інформації про наявність та ефективність використання запасів перед бухгалтерським обліком мають бути виконані наступні завдання: забезпечення точності оцінки запасів на будь- яку дату; періодичне уточнення вартості запасів; проведення інвентаризацій матеріальних цінностей з метою виявлення непотрібних та таких, що втратили свою цінність; точне визначення вартості придбаних матеріальних цінностей; своєчасне документування операцій, пов'язаних з рухом матеріалів та їх залишків.

Аналіз виробничих запасів виконує ключову роль у системі управління витратами, дозволяючи оцінити ефективність використання ресурсів, виявити внутрішні резерви зниження собівартості продукції та підвищення

прибутковості.

Все вище перелічене накладає свій відбиток на мету та завдання при виконанні кваліфікаційної бакалаврської роботи за обраним напрямком.

Метою кваліфікаційної роботи є поглиблення теоретичних і методичних засад обліку виробничих запасів та аналізу ефективності їх використання, що відбуваються на підприємстві, з визначенням шляхів удосконалення.

Для досягнення поставленої мети поставлені наступні завдання:

– визначити економічну сутність виробничих запасів та їх класифікацію;

– опрацювати нормативну бази, яка регулює облік запасів для підприємства;

– надати організаційно-економічну характеристику базового підприємства, його облікової політики щодо виробничих запасів;

– описати особливості процесу документування операцій з обліку виробничих запасів на підприємстві;

– представити методику аналітичного та синтетичного обліку виробничих запасів на підприємстві;

– представити порядок розкриття інформації про запаси у фінансовій звітності підприємства;

– дослідити особливості управлінського обліку запасів в умовах використання інформаційних систем та комп’ютерних технологій;

– оцінити ефективність використання виробничих запасів.

Об’єктом дослідження є процес бухгалтерського обліку виробничих запасів підприємства та аналізу ефективності їх використання.

Предметом дослідження є теоретичні та методичні положення бухгалтерського обліку виробничих запасів та аналізу ефективності їх використання на підприємстві.

В процесі дослідження використано як загальнонаукові, так і спеціальні методи. Серед загальнонаукових використано методи аналізу,

синтезу, індукції, дедукції, абстрагування, конкретизації. Метод моделювання використано під час дослідження проблемних аспектів організації обліку виробничих запасів на промисловому підприємстві. Загальнонаукові методи пізнання використовувалися при дослідженні теоретичної бази організації обліку використання виробничих запасів.

Дослідження бухгалтерського обліку виробничих запасів здійснено із залученням спеціальних методів пізнання, а саме: вимірювання господарських процесів, реєстрація, класифікація та узагальнення даних для складання звітності. Аналіз ефективності використання виробничих запасів проведено з використанням таких спеціальних методів: порівняння, абсолютних та відносних різниць, коефіцієнтного групування, елімінування. Методи групування і порівняння, балансовий метод та метод абсолютних та відносних різниць покладено в основу при дослідженні виробничих запасів за даними фінансової та статистичної звітності. Дослідження тверджень (критеріїв) оцінки операцій із запасами базується також на прийомах спостереження, опису й узагальнення.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні акти, що регламентують облік запасів, наукові праці вітчизняних учених з цих питань, матеріали науково-практичних конференцій, статистична інформація, періодичні видання, практичні дані підприємства.

РОЗДІЛ І
БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

1.1 Економічна сутність запасів, їх класифікація та нормативно-правове регулювання їх обліку

Головним аспектом, що гарантує успішне ведення бізнесу, виступає достатня кількість запасів у наявності підприємства. Якщо раціонально використовувати ці оборотні активи, здійснювати контроль за їх рухом, правильно вести бухгалтерський облік, можна досягти позитивного фінансового результату, що є на меті у більшості компаній.

Запас – один з найбільш дорогих активів більшості компаній і складає до 40 % від загального інвестованого капіталу, тому ефективне управління ним дозволяє зменшити витрати підприємства, пов’язані з їх надлишком чи недостачею. Отже, виявлення фактів недостач виробничих запасів на вході призводить до збою чи простою виробництва, на виході – до втрат підприємства від реалізації готової продукції, зайві виробничі запаси викликають «омертвіння» оборотних коштів, а готової продукції – до зниження ціни реалізованого товару [7, с. 372].

Для організації обліку запасів на підприємстві, необхідно дослідити економічну сутність категорії «запаси». Для цього необхідно керуватися національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку(НПСБО), які регулюють дану ділянку обліку на законодавчому рівні в нашій державі та науковими працями науковців, теоретиків (рис. 1.1).

Основна увага у визначенні запасів приділяється поняттю «активи». За чинними нормативними документами, «активи - це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому» [24].

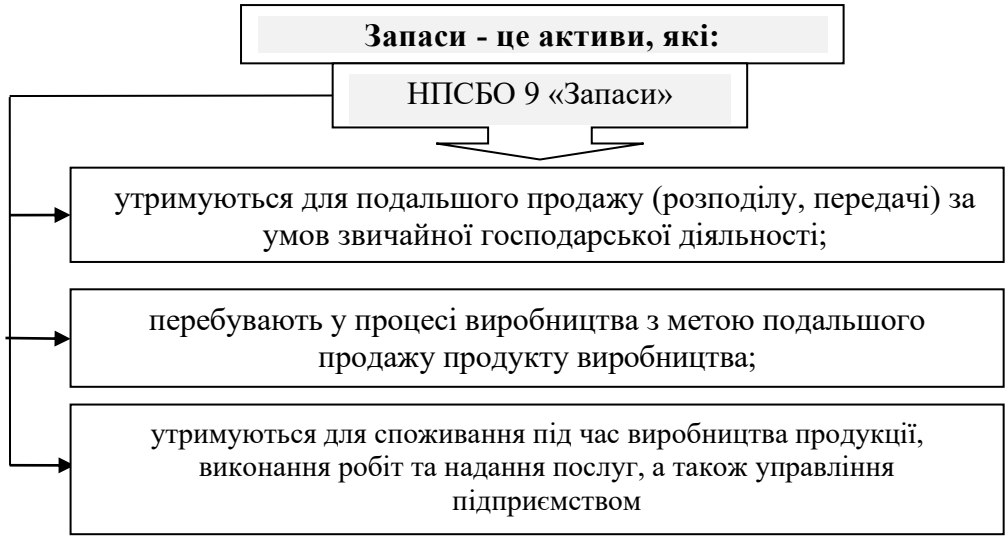

Рис.1.1 Поняття «запаси» за НПСБО «Запаси»

Джерело: сформовано за [25]

При цьому, запаси визнаються активом, якщо існує імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, та їх вартість може бути достовірно визначена» [25].

Поняття «запаси» як економічна категорія з'явилась на початку 90-х років XX ст. з прийняттям Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» та введенням у дію НСБО.

До набуття чинності національних стандартів бухгалтерського обліку застосовувалась різна термінологія, а саме: предмети праці, матеріальні ресурси, товарно-матеріальні цінності, виробничі ресурси, засоби праці.

Ведення бухгалтерського обліку і фінансової звітності за НПСБО зумовило чітке визначення термінологічної бази, що в ньому використовується. Саме у цих документах, зокрема в НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [24], подаються визначення як категорії активів, загалом, так і категорії запасів (рис.1.2).

Узагальнюючи вищевикладений матеріал, можна дійти висновку, що для цілей обліку запасами є активи, як складова матеріальних ресурсів, які беруть участь у господарських процесах (постачання, виробництва, реалізації) підприємства протягом року або одного операційного циклу (якщо

він більше року), а також створені продукти праці.

Рис. 1.2 Умови визнання запасів

Джерело: складено на основі [25]

Для вивчення економічної сутності «запасів» необхідно проаналізувати внутрішній склад об'єкту. У цьому питанні велике значення займають законодавчі та нормативно-правові акти, у яких сформульовано основні вимоги до організації обліку запасів. Так, згідно Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій [30] склад запасів виглядає наступним чином (рис.1.3). Одиницею бухгалтерського обліку запасів є їхнє найменування чи однорідна група (вид).

Передусім варто відзначити, що склад та структура запасів залежать від економічної галузевої належності підприємства, характеру й особливостей операційної діяльності, умов постачання і реалізації.

В обліковій літературі можна зустріти багато різних понять, пов'язаних із запасами, проте, слід враховувати, що кожна з них має самостійне значення і власне тлумачення. Трактування поняття «запаси» з точки зору сучасних вітчизняних авторів згруповано й подано в додатку А.

Вихідним моментом побудови обліку запасів є їх класифікація.

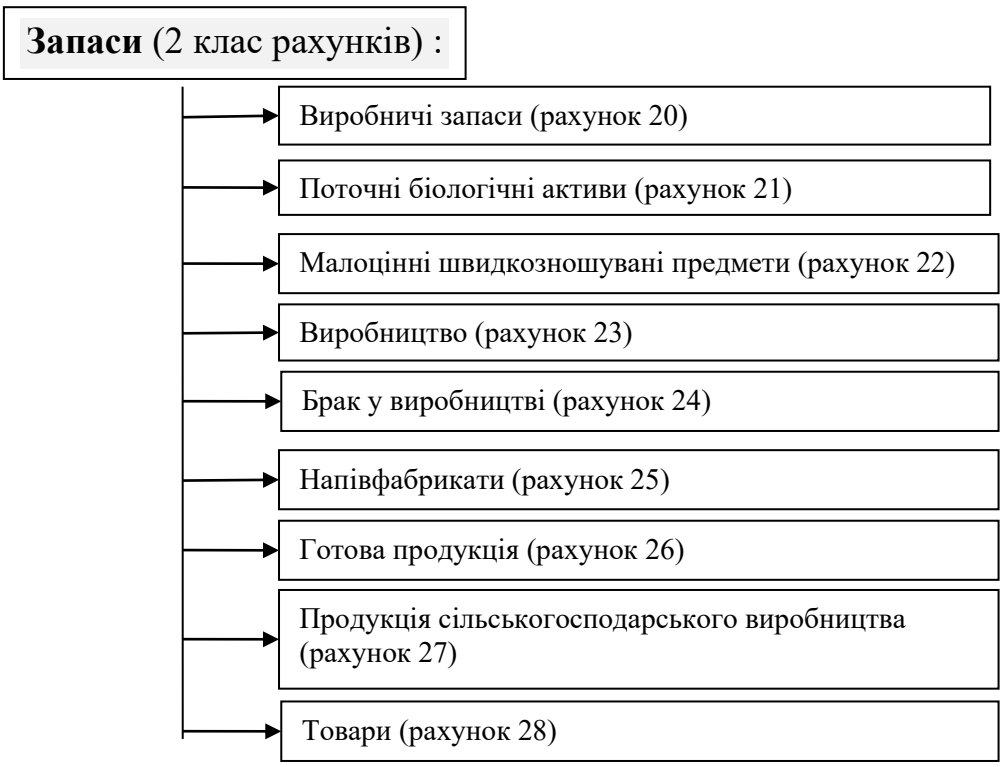

Рис.1.3 Склад запасів

Джерело: складено на основі [30]

Класифікація запасів необхідна для раціональної організації складського господарства, ведення аналітичного обліку, а також для нормування, планування, обліку, аналізу, управління запасами та інших потреб підприємства. Класифікація запасів за загальноприйнятими ознаками наведена у табл.1.1.

Таблиця 1.1

Класифікація запасів

Класифікаційні групи запасів	Вид запасів	Характеристика
За призначенням і причинами утворення	Постійні	Частина виробничих і товарних запасів, що забезпечують безперервність виробничого процесу між двома черговими поставками
	Сезонні	Запаси, що утворяться при сезонному виробництві продукції чи при сезонному транспортуванні
За місцем знаходження	Складські	Запаси, що знаходяться на складах підприємства
	У виробництві	Запаси, що знаходяться в процесі обробки
	В дорозі	Продукція, що відвантажена споживачу, і ще ним не отримана, знаходиться в дорозі
За рівнем наявності на підприємстві	Нормативні	Запаси, що відповідають запланованим обсягам запасів, необхідним для забезпечення безперебійної роботи підприємства
	Понаднормові	Запаси, що перевищують їх нормативну кількість

Класифікаційні групи запасів	Вид запасів	Характеристика
За наявністю на початок і кінець	Початкові	Величина запасів на початок звітного періоду
	Кінцеві	Величина запасів на кінець звітного періоду
Відносно балансу	Балансові	Запаси, що є власністю підприємства і відображаються в балансі
	Позабалансові	Запаси, що не належать підприємству, і знаходяться у нього через певні обставини
За ступенем ліквідності	Ліквідні	Виробничі та товарні запаси, що легко перетворюються на грошові кошти у короткий термін і без значних втрат первісної вартості таких запасів
	Неліквідні	виробничі та товарні запаси, які неможливо легко перетворити на грошові кошти у короткий термін і без значних втрат первісної вартості таких запасів
За походженням	Первинні	Запаси, що надійшли на підприємство від інших підприємств і не підлягали обробці на даному підприємстві
	Вторинні	Матеріали та вироби, що після первинного використання можуть застосовуватися вдруге у виробництві (відходи виробництва та споживання продукції)
За обсягом	Вільні	Запаси, що знаходяться у надлишку на підприємстві
	Обмежені	Запаси, що знаходяться в обмеженій кількості на підприємстві
За сферою використання	У сфері виробництва	Запаси, що знаходяться у процесі виробництва (виробничі запаси, незавершене виробництво)
	У сфері обігу	Запаси, що знаходяться у сфері обігу (готова продукція, товари)
	У невиробничій сфері	Запаси, що не використовуються у виробництві
За складом і структурою	Запаси виробничі (предмети і засоби праці)	Запаси сировини, основних і допоміжних матеріалів, напівфабрикатів власного виробництва, купівельних напівфабрикатів, комплектуючих виробів, палива, запчастин, тари і тарних матеріалів, МШП
	Запаси незавершеного виробництва (предмети праці)	Частина продукції, що не пройшла всіх стадій обробки та не прийнята відділом технічного контролю (ВТК)
	Запаси готової продукції	Продукція, виробництво якої завершене що прийнята ВТК і знаходиться на складі
	Запаси товарні (продукти праці)	Товари, що знаходяться у сфері обігу, а також продукція, що знаходиться в дорозі

Джерело: [4]

Для здійснення виробничо-господарської діяльності підприємствами всіх форм власності та галузей економіки використовуються виробничі запаси, які є найбільш важливою і значною частиною активів підприємства. Вони займають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємств різних сфер діяльності.

Виробничі запаси є складовою частиною групи матеріальних ресурсів, які формують економічні (виробничі) ресурси.

У Методичних рекомендаціях щодо заповнення форм фінансової звітності рекомендується до статті балансу «Виробничі запаси» включати

вартість МШП, сировини, основних та допоміжних матеріалів, палива, придбаних напівфабрикатів і комплектуючих, запасних частин, тари, будівельних матеріалів та інших матеріалів, що споживаються в ході нормального операційного циклу [21].

Отже, виробничі запаси - це матеріальні оборотні активи, які протягом операційного циклу використовуються в повному обсязі для створення продукції, товарів, надання послуг, виконання робіт, а також для будь-яких господарських чи управлінських потреб підприємства [36, с.123].

Враховуючи сутність та призначення виробничих запасів, рисунком 1.4 представимо особливості руху запасів підприємства.

Отже, виробничі запаси поділяють на такі групи, як матеріали, поточні біологічні активи, МШП (рис.1.5). В процесі виробництва виробничі запаси використовують неоднаково.

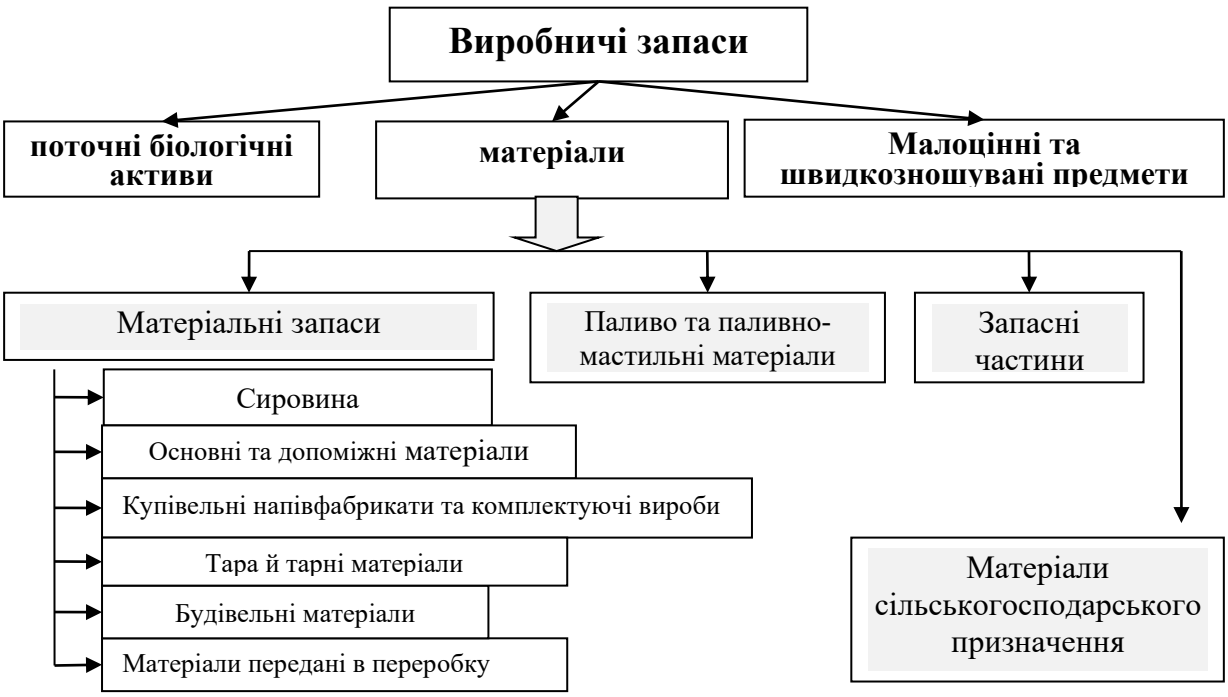

Рис.1.5 Класифікація виробничих запасів

Джерело: складено на основі [30,25].

Деякі з них повністю споживають у технологічному процесі (сировина та матеріали), інші – змінюють тільки свою форму і розмір (мастильні

матеріали, фарби), треті – входять до складу виробу без будь-яких зовнішніх змін (запасні частини), четверті – сприяють виготовленню виробів, але не включаються до їх маси або хімічного складу (МШП).

Головною передумовою обліку запасів є їх оцінка, яка суттєво впливає на формування собівартості продукції (робіт, послуг).

Оцінка запасів на підприємстві, враховуючи вимоги НП(С)БО 9 «Запаси», здійснюється на трьох етапах їх руху:

– при надходженні запасів;

– при вибутті запасів;

– на дату складання балансу [25].

Отже, для цілей обліку запасами є активи, як складова матеріальних ресурсів, які беруть участь у господарських процесах (постачання, виробництва, реалізації) підприємства протягом року або одного операційного циклу (якщо він більше року), а також створені продукти праці.

Склад та структура запасів залежать від економічної галузевої належності підприємства, характеру й особливостей операційної діяльності, умов постачання і реалізації. Вихідним моментом побудови обліку запасів є їх класифікація, при цьому потрібно враховувати організаційну структуру, технологічні особливості виробничого процесу окремого підприємства.

Правовою основою ведення бухгалтерського обліку є сукупність законодавчих, нормативних актів, що регулюють фінансово-господарську діяльність на підприємствах усіх форм власності. Це документи Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів.

До основних видів нормативно-правового забезпечення обліку запасів варто відносити: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність»[34], інструкції, положення тощо.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» виступає основним нормативно-правовим актом щодо ведення бухгалтерського обліку на підприємстві. Цей законодавчий акт визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та

складання фінансової звітності в Україні [34]. Він поширюється на всіх юридичних осіб, створених відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, а також на представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, які зобов'язані вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність згідно із законодавством.

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» визначає мету, склад і принципи підготовки фінансової звітності, вимоги до визнання і розкриття її елементів [24]. Відповідно до стандарту, фінансова звітність – бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період. У балансі (звіті про фінансовий стан) відображення запасів здійснюється за окремою статтею «Запаси». Підприємство може відображати статтю «виробничі запаси» у звіті про фінансовий стан, якщо стаття відповідає таким критеріям: інформація є суттєвою та оцінка статті може бути достовірно визначена.

Здійснюючи облік операцій із запасами, підприємство повинно дотримуватися вимог НП(С)БО 9 «Запаси». Цим нормативним документом визначаються методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності. У НП(С)БО зазначено визначення та методи оцінки запасів, наведено перелік витрат, які формують первісну вартість запасів.

План рахунків та Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємства і організацій встановлено призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій – юридичних осіб (крім банків і бюджетних установ) [30].

Склад запасів, визначених НПСБО 9 «Запаси» та Інструкцією про

застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємства і організацій що, наведено у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Склад запасів, визначених нормативними документами

НПСБО 9 «Запаси»	Інструкція з застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку
Сировина, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, розподілу, передачі, обслуговування виробництва й адміністративних потреб;	Виробничі запаси - належні підприємству запаси сировини і матеріалів (у тому числі сировини й матеріалів, які знаходяться в дорозі та в переробці), будівельні матеріали, запасні частини, матеріали сільськогосподарського призначення, паливо, тара й тарні матеріали, відходи основного виробництва.
незавершене виробництво у вигляді не-завершених обробкою і складанням деталей, вузлів, виробів та незакінчених технологічних процесів;	витрати на виробництво продукції (робіт, послуг);
готова продукція, що виготовлена на підприємстві, в установі, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом;	готова продукція підприємства;
товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані (отримані) та утримуються підприємством (установою) з метою подальшого продажу;	товарно-матеріальні цінності, що надійшли на підприємство з метою продажу;
малоцінні та швидкозношувані предмети, що використовуються протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року;	малоцінні та швидкозношувані предмети, що належать підприємству та знаходяться у складі запасів;
поточні біологічні активи, якщо вони оцінюються за НП(С)БО 9, а також сільськогосподарська продукція і продукція лісового господарства після її первісного визнання.	поточні біологічні активи - поточні біологічні активи тваринництва, зокрема тварин, що перебувають на вирощуванні та відгодівлі, птиця, звірі, кролі, сім'ї бджіл, а також худоба, вибракувана з основного стада й реалізована без ставлення на відгодівлю, тварини, прийняті від населення для реалізації, та рослинництва, які оцінюються за справедливою вартістю, зокрема зернові, технічні, овочеві та інші культури; втрати від браку у виробництві; напівфабрикати власного виробництва; сільськогосподарська продукція.

Джерело: сформовано за [25,30,21].

Норми НП(С)БО 9 не поширюються на такі роботи: а) незавершені

роботи з будівельних контрактів; б) фінансові активи; в) поточні біологічні активи, якщо вони оцінюються за справедливою вартістю відповідно з НП(С)БО 30 «Біологічні активи».

МФУ затверджені Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, в яких зазначаються підходи до визнання та оцінки запасів, порядок документального оформлення операцій руху запасів, напрямки обліку та контролю наявності та руху запасів в місцях їх зберігання та у виробництві, бухгалтерський облік запасів [35].

Досягнення мети складання фінансової звітності, яка полягає в наданні користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності, рух коштів підприємства, неможливе без інвентаризації. Відповідно до Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань [32] інвентаризація проводиться для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства. Під час інвентаризації активів і зобов'язань перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, стан, відповідність критеріям визнання і оцінка [32]. Відповідно до Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань під час перевірки запасів на підприємстві відбувається: 1) виявлення фактичної наявності активів та перевірка повноти відображення зобов'язань, коштів цільового фінансування, витрат майбутніх періодів; 2) установлення лишку або нестачі активів шляхом зіставлення фактичної їх наявності з даними бухгалтерського обліку; 3) виявлення активів, які частково втратили свою первісну якість та споживчу властивість, застарілих, а також матеріальних та нематеріальних активів, що не використовуються, невикористаних сум забезпечення; 4) виявлення активів і зобов'язань, які не відповідають критеріям визнання [32].

За результатами проведеної інвентаризації запасів у місцях їх зберігання та виробництва бухгалтерська служба розробляє пропозиції щодо заліку нестач і лишків за пересортицею, а також списання нестач у межах норм природного убутку.

1.2 Характеристика АТ «»ПІВДГЗК» та його облікової політики

«Південний гірничо-збагачувальний комбінат - перше підприємство серед країн Східної Європи з видобутку відкритим способом і збагачення магнетитових кварцитів з низьким вмістом заліза з отриманням залізорудного концентрату та доменного агломерату» [29].

Аналогічних підприємств в Східній Європі не існувало. Так що Південний ГЗК став експериментальним промисловим майданчиком, де з ювелірною точністю відточувалися майстерність буровибухових робіт і технології збагачення руди. Через роки досвід Південного ГЗК став незамінним при введенні в експлуатацію споріднених підприємств по всій країні.

«Південний гірничо-збагачувальний комбінат виробляє залізорудний концентрат двох марок: КЗ з масовою часткою заліза більше 65% і КЗВ з масовою часткою заліза понад 68%. Товарна продукція підприємства поставляється металургійним підприємствам Китаю, Польщі, Чехії, Словаччини, а також Японії та Алжиру» [29].

«Стратегічною метою Південного гірничо-збагачувального комбінату є випуск конкурентоспроможної продукції, яка відповідає найвищим вимогам споживача. Підприємство створює умови для сприятливого розвитку виробництва з урахуванням інтересів всіх сторін - клієнтів, персоналу, суспільства. На комбінаті діє політика в сфері якості».

Висока якість продукції, що випускається, підтверджена міжнародним сертифікатом якості ДСТУ ISO 9001-2015.

«Сировинна база Південного гірничо-збагачувального комбінату представлена Скелюватським родовищем магнетитових залізистих кварцитів. На підприємстві використовується циклічно-потокова технологія видобутку руди з використанням автомобільного, залізничного та конвеєрного транспорту».

До складу комбінату входить 23 структурних підрозділів, в тому числі 5 основних:

1. «Рудоуправління виробничою потужністю з видобутку руди 28,6 млн тон на рік.

2. Управління залізничного транспорту потужністю за обсягами перевезень гірничої маси на рівні 29,1 млн тон на рік.

3. Управління дробильно-транспортного комплексу виробничою потужністю по переробці руди 28 млн тон на рік.

4. Рудозбагачувальна фабрика №1, Рудозбагачувальна фабрика №2» [29].

За даними офіційного сайту акціонерного товариства, сумарна виробнича потужність фабрик складає майже 11,0 млн тон концентрату та 17,5 млн.тон агломерату на рік (таблиця 1.3).

Обсяги діяльності компанії з видобування та реалізації за 2023 рік скоротилися на 72% порівняно з обсягами за аналогічний період 2022 року.

Таблиця 1.3

Обсяги виробництва продукції у 2023 році

Продукція	Вироблено, кількість	Вироблено, вартість	Реалізовано, кількість	Реалізовано, вартість
Концентрат	10832,6 тис.т.	18.20 млрд грн	10438,0 тис.т.	17.47 млрд грн
Агломерат	17446,3 тис.т.	3.70 млрд грн	17449,3 тс.т.	3.70 млрд грн

Джерело: [29]

«Причиною зменшення об’ємів є ряд об’єктивних факторів. В першу чергу - унеможливлення відвантаження товарної продукції морем з портів Одеси. На скорочення виробництва також впливає дефіцит електроенергії, що виник з початку жовтня 2022 року. Проте компанія продовжує постачати свою продукцію залізницею для реалізації на вітчизняному ринку на пов'язані сторони. Наразі компанія коригує свої бізнес-процеси з

урахуванням існуючих викликів щоб забезпечити безперервність своєї операційної діяльності. До повномаоштабного вторгнення продажі ГЗК були сконцентровані переважно на експорті його продукції» [29].

Компанія постійно здійснює моніторинг фінансових показників і оцінює недоліки або заходи щодо їх усунення, координує свою діяльність з метою дотримання фінансових показників.

Фінансовий стан підприємства з позиції короткострокової перспективи оцінюється показниками ліквідності та платоспроможності, які в загальному вигляді характеризують його здатність вчасно та в повному обсязі провести розрахунки за короткостроковими зобов'язаннями.

Ризик ліквідності визначається як ризик того, що Компанія може зіткнутися з труднощами при виконанні своїх фінансових зобовязань. Обачність при управлінні ризиком ліквідності передбачає наявність достатньої суми грошових коштів і можливість закриття ринкових позицій

Коефіцієнти ліквідності – фінансові показники, що розраховуються на підставі звітності підприємства, для визначення здатності Компанії погашати заборгованість за рахунок наявних поточних (оборотних) активів.

Розуміння здатності підприємства відповідати за поточними зобов'язаннями є важливою для всіх користувачів фінансової звітності. Якщо підприємство не може підтримувати короткострокову платоспроможність, воно не буде в змозі підтримувати довгострокову здатність платити за боргами, також не буде в змозі задовольнити вимоги своїх акціонерів. Навіть якщо рентабельність є високою, компанія може виявитися банкрутом за умови, що короткострокові зобов'язання перед кредиторами не будуть погашені. Аналіз показників, які характеризують ліквідність АТ «ПівдГЗК» за 2022-2023 рр. за даними фінансової звітності (додаток Б, В) наведено у таблиці 1.4

Таблиця 1.4

Аналіз показників, які характеризують ліквідність підприємства

Показник	Значення		Зміна значень на кінець періоду порівняно із початком		Рекомендовані значення
Коефіцієнти ліквідності	На 31.12 2023року	На 31.12 2022року	Зміни абсолютні	Темп приросту, %	
Коефіцієнти поточної ліквідності (коефіцієнти покриття, ліквідність 1-го рівня)	5,1	7,3	-2,2	-43,1	1-2 ↑
Коефіцієнти швидкої ліквідності (ліквідність 2-го рівня)	4,8	6,9	-2,1	-43,8	0,6 – 1 (не > 2) ↑
Коефіцієнти абсолютної ліквідності (ліквідність 3-го рівня)	0,37	0,21	0,16	+43,2	0,2-0,6

Джерело: розрахунки проведено за даними фінансової звітності АТ «ПівдГЗК»

Як бачимо за даними товариства показники ліквідності знаходять на достатньо високому рівні. Значення показника поточної ліквідності більше від нормативного значення як на початок так і на кінець досліджуваного періоду, тобто підприємство здатне погасити всі свої зобов'язання протягом року. В 2022 році на кожну гривню поточних зобов'язань припадає 7,3 грн. оборотних активів. В 2023 році ліквідність була в межах норми і на кожну гривню поточних зобов'язань припадає 5,1 грн. оборотних активів. Щодо показника швидкої ліквідності, у 2023 році підприємство могло швидко погасити 480 % поточних зобов'язань у порівнянні з 690% у 2021 році.

Показник абсолютної ліквідності протягом звітного року збільшився на 0,16 т.грн. тобто на 43,2%, отже підприємство має змогу негайно погасити 37%.

Отже, показники ліквідності відповідають нормативним значенням, негативним моментом є їх динамічне зменшення протягом звітного року. Підприємство можна вважати ліквідним та платоспроможним.

Згідно діючого законодавства, підприємство має право самостійно

обирати форму організації бухгалтерського обліку та визначати свою облікову політику. Облікова політика – «це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності, тобто це вибір самим підприємством певних і конкретних методик, форми і техніки ведення бухгалтерського обліку, виходячи з діючих нормативних актів і особливостей діяльності підприємства».

Для розкриття основ, стандартів, правил та принципів визнання, деталізації та оцінки об'єктів обліку, які необхідно використовувати для ведення бухгалтерського обліку та підготовки фінансової звітності за Міжнародними стандартами фінансової звітності затверджена та введена в дію облікова політика АТ «ПівдГЗК» згідно наказу по підприємству.

Організація обліку запасів відповідно до облікової політики націлена на створення інформаційної бази з метою управління, який передбачає відстеження та контроль руху виробничих запасів на підприємстві, щоб забезпечити їх оптимальний рівень, зменшити витрати та покращити ефективність. Це включає в себе фіксацію надходжень та вибуття, визначення рівня запасів, оцінку їх вартості, а також аналіз та оптимізацію процесу управління запасами. Отже, для належного інформаційного забезпечення для управління рухом запасів бухгалтерський облік повинен виконувати наступні завдання (рис.1.6)

1.Своєчасне оформлення первинних документів на всі операції, пов’язані з надходженням зберіганням та використанням запасів	**2.**Здійснення точного та повного контролю за своєчасним надходженням, зберіганням та використанням запасів у процесі виробництва та дотримання встановлених норм витрат матеріалів на всіх стадіях обробки	**3**.Отримання на конкретну дату достовірних даних про кількість запасів, що перебувають на складах та у виробничих підрозділах, в інших місцях зберігання
11.Відображення у фінансовій та податковій звітності інформації про запаси відповідно до чинного законодавства	**ЗАДАЧІ ЯКІ СТОЯТЬ ПЕРЕД ОБЛІКОВИМИ ПРАЦІВНИКАМИ,**	**4**.Систематичний контроль за транспортно-заготівельними витратами під час придбання запасів
10.Своєчасне виявлення виробничих запасів, які не		**5**.Своєчасне здійснення розрахунків з

використовуються у господарській діяльності та які можна реалізувати для мобілізації внутрішніх резервів, неліквідів, а також готової продукції, що не користується попитом	**ВІДПОВІДАЛЬНИМИ ЗА БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЗАПАСІВ**	постачальниками запасів, контроль за матеріалами, що перебувають у дорозі **6**.Контроль за дотриманням планів постачання матеріалами
9.Вибір обґрунтованої облікової політики щодо методів оцінки запасів	**8**.Проведення планових і позапланових інвентаризацій та відображення її результатів в бухгалтерському обліку	**7**.Встановлення дієвої системи документації та документообороту

Рис.1.6 Завдання, що стоять перед працівниками, які здійснюють облік виробничих запасів

Джерело: [10]

Формуючи облікову політику, головний бухгалтер приймає методологічні рішення про організацію обліку запасів. Основні елементи облікової політики щодо з обліку запасів наведено у табл.1.5.

Додатком до наказу «Про облікову політику підприємства» є робочий План рахунків, який розроблено відповідно до особливостей самого підприємства та здійснюваних операцій, визначає зміст аналітичного обліку і характеристику форми обліку, яка застосовується.

Таблиця 1.5

Елементи облікової політики щодо обліку виробничих запасів АТ «ПівнГЗК»

Елемент облікової політики	*Зміст*
Одиниця обліку запасів	окреме найменування запасів
Аналітичний облік руху запасів	за підрозділами : у бухгалтерії - у кількісно-сумовому вираженні ; на складах – у кількісному вираженні; у виробництві – у кількісному вираженні
Система оцінки запасів	постійна
Методи оцінки вибуття запасів	Метод середньозваженої вартості Метод ідентифікованої вартості
Метод обліку транспортно-заготівельних витрат	За середнім відсотком (при узагальненні суми транспортно-заготівельних витрат на окремому рахунку 29 з подальшим їх розподілом)

Джерело*:* складено автором на основі Наказу про облікову політику

Розроблений підприємством робочий план рахунків відповідає таким вимогам: є гнучким; відповідає міжнародним принципам і стандартам обліку; повністю задовольняє потреби як зовнішніх, так і внутрішніх користувачів; зручний у користуванні; сприяє здійсненню контролю за діяльністю підприємства шляхом створення дієвої системи контролю. З використанням робочого плану рахунків для обліку запасів представляється можливість вести їх облік в розрізі груп, місць зберігання та місць використання, за матеріально-відповідальними особами.

На підприємстві створена постійно діюча інвентаризаційна комісія, яка здійснює контроль за станом активів та керується в своїй роботі додатком до наказу про облікову політику – «Політика по проведенню інвентаризації». Дана Політика визначає порядок організації та проведення інвентаризації активів та зобов'язань відповідно до облікової політики. Обрана політика направлена на встановлення контролю над процесом інвентаризації та відображає розподіл обов'язків та відповідальності між робітниками АТ «ПівдГЗК».

Технологічний процес бухгалтерського обліку розпочинається з виявлення, вимірювання і реєстрації фактів, дій і подій з метою отримання інформації про господарські операції.

Підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи. В Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» наведено таке визначення: «первинний документ – документ, який містить відомості про господарську операцію» [34] та містяться основні вимоги до складання первинних документів.

«Документування є першим етапом бухгалтерського обліку, який включає в себе: реєстрацію та фіксацію інформації про факти, операції, процеси, її обробку та узагальнення. За принципом повного висвітлення усі без винятку операції, які підлягають обліку, повинні оформлюватися первинними бухгалтерськими документами» [6,с.15].

Через скасування Держстатом типових форм обліку запасів підприємства можуть самостійно розробляти такі документи, або користуватися примірниками, які вже є для бюджетних підприємств.

При оформленні первинних документів необхідно виконувати вимоги визначені Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку. Первинні документи можуть бути складені у паперовій або в електронній формі та повинні мати обов'язкові реквізити:

-назва документа (форми); дата і місце складання;

-назва підприємства, від імені якого складений документ;

-зміст та обсяг господарської операції, одиницю виміру господарської операції;

-посади осіб, відповідальних за здійснення господарської операції і правильність її оформлення;

-особистий підпис або інші дані, що дають змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції

Первинні документи можуть доповнюватися будь-якими додатковими реквізитами на розсуд підприємства. Крім цього дозволяється вести первинний облік електронними документами, які створюються в електронній формі автоматично програмним забезпеченням інформаційно-комунікаційних систем.

Якщо на такі документи буде накладатися електронно-цифровий підпис, вони будуть відповідати вимогам і будуть обов’язковими реквізитами, які стосуються ведення обліку.

Працівники, які приймають первинні документи, зобов'язані перевірити їх за формою і змістом: встановити наявність у документі обов'язкових реквізитів і відповідність відображеної в документі господарської операції чинному законодавству, а також логічну узгодженість окремих показників операції.

Від правильного організованого документування запасів залежить правильність визначення вартості списаних на виробництво запасів,

незавершенного виробництва, відображення у звітності.

Для врегулювання процесу документування на підприємстві створені внутрішні регламенти: «Положення з обліку руху та зберігання запасів АТ «ПівдГЗК» та «Положення про порядок забезпечення працівників АТ «ПівдГЗК» спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту».

Первинні документи з обліку виробничих запасів можна розділити на:

- документи з надходження та оприбуткування запасів;
- документи із складського обліку і внутрішнього переміщення запасів;
- документи з відпуску (списання) сировини, матеріалів на виробництво і власні потреби.

Приймання і оприбуткування запасів (матеріалів і тари під матеріали), що надходять зі сторони від постачальників. Коли постачальник здійснює поставку вантажу на територію комбінату, робітник ресурсного відділу перевіряє документи (рахунок-фактура, накладна, податкова накладна, товарно-транспортна, сертифікати якості та паспорта на товар) на відповідність вимогам стандарту підприємства.

Якщо документи та вантаж відповідають вимогам підприємства, комісія ставить відмітку на накладній про придатність вантажу. На підставі пакету документів з відміткою управління безпеки кладовщик виписує прибутковий ордер на фактично прийняту кількість ТМЦ. Запаси приймаються матеріально-відповідальною і за якістю. Тому порядок відображення запасів в бухгалтерському обліку пов'язаний з моментом настання матеріальної відповідальності. Якщо приймання за кількістю співпадає з прийманням за якістю, то настає матеріальна відповідальність в повному обсязі. При встановленні невідповідності матеріальних цінностей, що надійшли, їх асортименту, якості і кількості, вказаних у Рахунках-фактурах та інших документам постачальника, складається типова форма № 7 «Акт про приймання матеріалів».

Прибутковий ордер використовується для оперативного обліку на

складах, аналітичного та синтетичного обліку надходження запасів. Матеріальні цінності, що надійшли від постачальника автомобільним транспортом, оприбутковуються на склад на підставі Товарно-транспортної накладної, одержаної від вантажовідправника.

У разі надходження вантажу на склад без документів відділ постачання виписує наказ складу про прийом вантажу без документів. Завідуючий складом здає накази до бухгалтерії разом з прибутковими ордерами.

При дрібних купівлях матеріалів готівкою (наприклад, канцелярського приладдя) підзвітна особа зобов'язана здати матеріали на склад, а комірник на Рахунку постачальника повинен поставити відмітку про дату, номер прибуткового ордеру.

На склади також можуть надходити запаси із своїх цехів - це продукція власного виготовлення і зайві одержані й невикористані матеріали, а також матеріали, одержані від ліквідації основних засобів, малоцінних і швидкозношуваних предметів, браку у виробництві та відходи. Ці матеріали оприбутковують на склади за допомогою накладної. Накладна складена матеріально відповідальною особою складу (цеху), що здав цінності, у двох примірниках, один з яких слугує складу (цеху), що здав матеріальні цінності і підставою для списування цінностей, а другий - складу (цеху) для оприбуткування цінностей.

Накладна на повернення із цеху на склад матеріалів, не використаних на виробництві, виписується тільки в тому разі, якщо ці матеріали були відпущені за лімітно-забірною карткою, оскільки у пій передбачено облік матеріалів, відпущених у виробництво.

Відпуск сировини і матеріалів у виробництво - це відпуск їх безпосередньо для виготовлення продукції, а також на ремонтні та господарські потреби. Матеріали у виробництво повинні відпускатися відповідно до лімітів розрахованих на підставі норм витрат запасів на одиницю виробу.

Відображення надходження та витрачання запасів здійснюється за

допомогою карток складського обліку, які виписуються на кожне найменування, профіль, сорт, марку, розмір окремо. У картках складського обліку на підставі залишків на 1-ше число місяця, які виводяться за кожним номенклатурним номером, складаються відомості обліку залишків запасів (сальдові відомості), що використовуються для порівняння даних аналітичного та синтетичного обліку виробничих запасів. Окрім даних про виробничі запаси, що формуються у сальдовій відомості, забезпечити оптимальне співвідношення між виробничою програмою та запасами можна за умови оперативнішого надання даних про їх наявність і рух.

Порушення встановлених вимог ведення складського обліку ускладнює процес обробки документів у бухгалтерії і перешкоджає отриманню оперативної, повної, достовірної, неупередженої і точної інформації про рух запасів.

Приймаючи реєстри, бухгалтер перевіряє правильність записів у картках складського обліку, всіх документів та виведення залишків в натуральних одиницях. Виконана робота підтверджується підписом у графі картки «контроль». Завдяки кількісному обліку запасів, який ведеться на складах за допомогою карток складського обліку бухгалтер відображає запаси в грошовому вимірнику, тобто веде вартісний облік.

Документи групуються за видами запасів, після чого за кожною з груп документів підраховується загальна сума, яка записується на зворотному боці реєстру. Дані оброблених реєстрів заносяться до накопичувальної відомості руху запасів, яка складається бухгалтером.

Має свої особливості процес документування операцій з паливно-мастильними матеріалами (ПММ). Заправка транспортних засобів проводиться як з АЗС комбінату при пред'явленні шляхового листа із обов'язковою відміткою диспетчера про відведений ліміт на автотранспорт, так і з АЗС сторонніх організацій – по пред'явленню пластикової картки. Після заправки транспорту у шляховому листі ставиться відмітка про фактично видану кількість ПММ. По закінченню зміни шляхові листи

здаються відповідальним особам для подальшого обліку.

Отже, кожна господарська операція з надходження запасів повинна бути оформлена відповідним первинним документом за формою, яка визначена обліковою політикою товариства та містити обов'язкові реквізити. Від правильного організованого документування запасів залежить правильність визначення вартості списаних на виробництво запасів, незавершеного виробництва, відображення у звітності.

Запаси є об'єктивною необхідністю на підприємствах. Ця необхідність умовлена закономірностями руху матеріалів з джерел їх надходження. З одного боку, сформовані запаси забезпечують постійність, безперервність та ритмічність діяльності підприємства, гарантують його економічну безпеку. З іншого – виробничі запаси на рівні великих промислових підприємств потребують великих капітальних вкладень, тому від політики управління ними, організації їх обліку залежить точність визначення прибутку підприємства, його фінансовий стан, конкурентоспроможність на ринку та в цілому ефективність роботи підприємства.

1.3 Аналітичний і синтетичний облік виробничих запасів та відображення у фінансовій звітності

Запаси надходять на склади підприємства з різних джерел: від постачальників відповідно до укладених договорів на поставку, в яких зазначено найменування матеріальних ресурсів, обсяги і строки поставок, ціни, способи доставки; від оприбуткування запасів, виготовлених у своїх виробничих підрозділах; у повернення запасів із виробничих підрозділів на склади; оприбуткування відходів виробництва; залишків, виявлених при інвентаризації; оприбуткування запасів, отриманих від ліквідації основних засобів і малоцінних та швидкозношуваних предметів; надходження через підзвітних осіб. [6, с.245]

Основою достовірності визначення вартості запасів при їх надходженні

є вартість їх придбання або собівартість. Первісна вартість запасів визначається залежно від способу їх надходження на підприємство. Запаси можуть надходити на підприємство в результаті: придбання за грошові кошти та їх еквіваленти; виготовлення; передачі засновниками (учасниками) підприємства в якості внеску до статутного капіталу; безоплатної передачі; обміну на інші запаси. При надходженні запасів на підприємство їх первісна вартість формується наступним чином (рис.1.9).

Для правильного визначення первісної вартості придбаних запасів необхідно враховувати, що не всі витрати, пов'язані з надходженням запасів, включаються до їх первісної вартості. Витрати, що не включаються до первісної вартості запасів: понаднормові втрати і недостачі запасів; відсотки за користування позиками; витрати на збут; адміністративні та інші витрати, не пов'язані безпосередньо з придбанням і доставкою запасів та приведення їх до стану, в якому вони придатні до використання у запланованих цілях.

Для узагальнення інформації про наявність і рух належних підприємству запасів призначено рахунок 20 «Виробничі запаси». Рахунок 20 використовується для узагальнення інформації про наявність та рух запасів сировини та матеріалів, будівельних матеріалів, запасних частин, палива і тарних матеріалів.

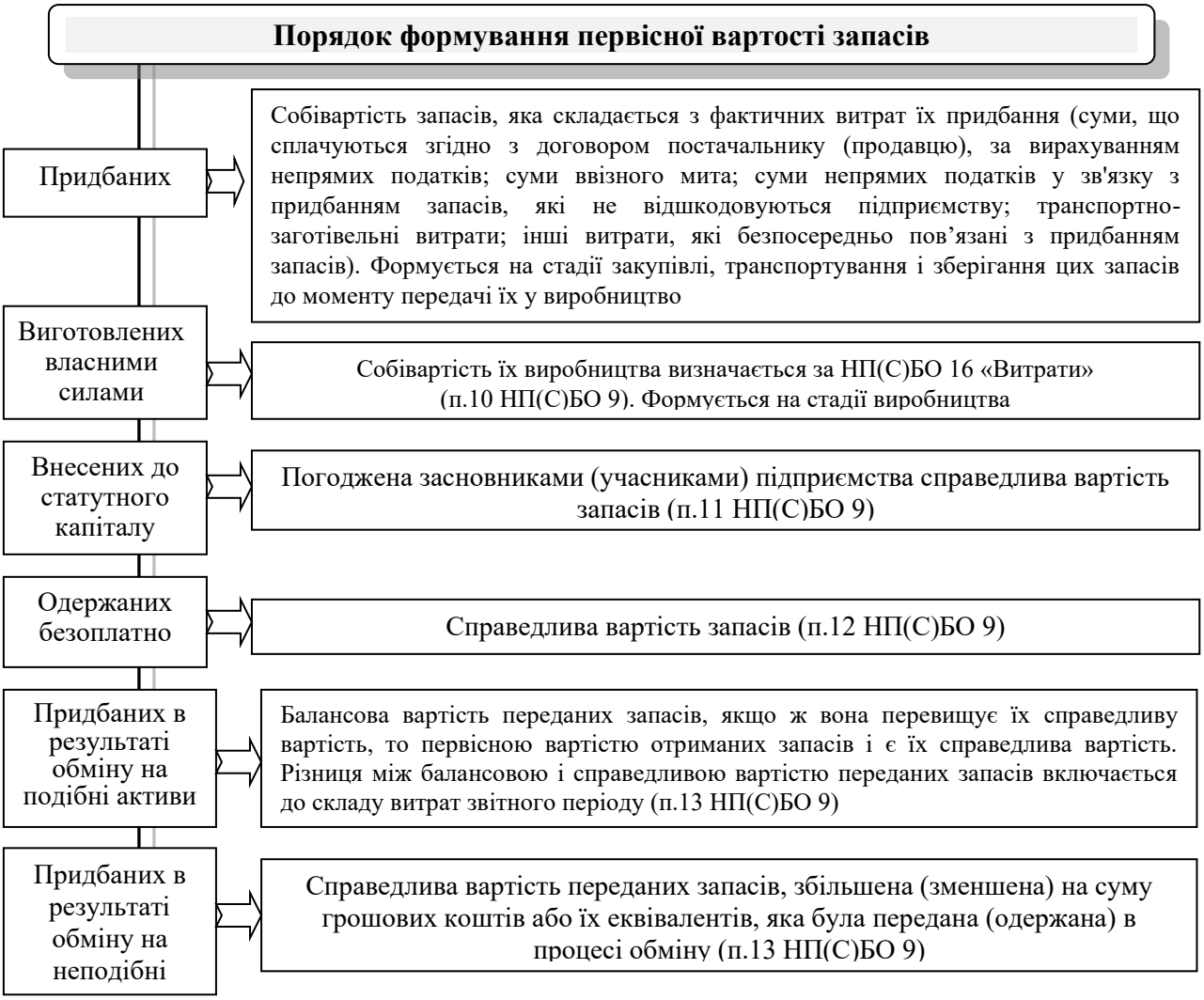

Рис.1.9 Оцінка запасів при їх надходженні на підприємство

Джерело: складено на основі [11]

За дебетом рахунка 20 відображаються надходження запасів на підприємство, їх дооцінка, по кредиту – витрати на виробництво (експлуатацію, будівництво), переробку, на сторону та інше. До цього рахунку Планом рахунків передбачено відкриття субрахунків для обліку виробничих запасів.

За допомогою синтетичного обліку неможливо контролювати наявність та надходження кожного виду виробничих запасів. Для отримання деталізованої інформації, необхідної для управління запасами за їх окремими видами та процесами, організовується аналітичний облік.

Деталізація аналітичного обліку виробничих запасів обумовлена, по-перше, наявністю великої кількості складів на підприємстві для їх

зберігання; по-друге, значною їх номенклатурою; по-третє, складною організаційною та виробничою структурами підприємства тощо.

До окремих рахунків синтетичного обліку та субрахунків на підприємстві відкриті рахунки аналітичного обліку, які дозволяють визначити їх обсяг в цілому та за кожним видом окремо (табл. 1.8).

Таблиця 1.8

Розрізи аналітичного обліку виробничих запасів

Субрахунки рахунку 20 «Виробничі запаси»	Розріз аналітики
201 «Сировина й матеріали»	В розрізі видів та груп сировини, місць зберігання та матеріально відповідальних осіб
202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби»	В розрізі купівельних напівфабрикатів і комплектуючих виробів, місць зберігання та матеріально відповідальних осіб
203 «Паливо»	В розрізі видів палива, місць зберігання та матеріально відповідальних осіб
204 «Тара й тарні матеріали»	В розрізі видів тари й тарних матеріалів і матеріально відповідальних осіб
205 «Будівельні матеріали»	За видами (групами) та окремими об'єктами будівельних матеріалів
206 «Матеріали, передані в переробку»	В розрізі, який забезпечує отримання даних про підприємство-переробника та контроль за операціями з переробки, за відповідними витратами
207 «Запасні частини»	За місцями зберігання й однорідними групами (механічна група, електрична група тощо). Аналітичний облік машин, обладнання, двигунів, вузлів та агрегатів обмінного фонду також ведеться за групами: придатні до експлуатації (нові та відновлені); що підлягають відновленню (на складі); що знаходяться в ремонті

Джерело: [8, с.101]

Кожне підприємство відкриває аналітичні рахунки в залежності від потреби в кількості, необхідній для управління виробництвом.

Найбільш типовими розрізами аналітики для підприємства виступають наступні: склади, матеріально-відповідальні особи, групи запасів, види діяльності тощо.

Аналітичний облік виробничих запасів ведеться в розрізі їх найменувань або однорідних груп, за допомогою карток складського обліку, які розміщуються в картотеці за технічними групами виробничих запасів відповідно до номенклатури-цінника. Кожна з груп виробничих

запасів поділяється за видами, сортами, марками, типами, розмірами. Кожному найменуванню, сорту, розміру виробничих запасів привласнюється коротке числове позначення (номенклатурний номер), яке записують до спеціального реєстру - номенклатури-цінника, де також вказують одиницю виміру та облікову ціну запасу.

На кожному документі з руху виробничих запасів повинно бути вказано не тільки найменування запасу, але й номенклатурний номер, що дозволяє уникати помилок під час заповнення прибуткових і видаткових документів та здійснення записів у складському і бухгалтерському обліку виробничих запасів.

Для синтетичного обліку операцій, пов'язаний з надходження виробничих запасів, використано регістри синтетичного обліку за рах.201,203, 204,205,207,209, оборотно-сальдова відомість (додаток Г). Облік операцій з надходження запасів наведено у таблиці 1.9.

Таблиця 1.9

Облік надходження виробничих запасів

Зміст господарської операції	Бух.запис		Сума, грн	Обліковий регістр
	Дт	Кт		
1.Оприбутковані виробничі запаси виготовлені власними силами	201	23	23385,52	Аналіз рах.201
2.Оприбутковані виробничі запаси, отримані від вітчизняних постачальників на суму, що сплачуються згідно договору	201 203 204 205 207 209 22	631	37242849,69 21083632,62 2924,00 6552,00 22626766,40 2384564,18 211269,61	Аналіз рах.201 Аналіз рах.203 Аналіз рах.204 Аналіз рах.205 Аналіз рах.207 Аналіз рах.209 Аналіз рах.22
3.Визначена сума ПДВ	641	631	16711711,70	
4.Включені у початкову вартість запасів послуги пов'язані з їх придбанням	201 207	377	120558,22 25411,47	Аналіз рах.201 Аналіз рах.207
5.Визначена сума ПДВ	641	377		
6.Оприбутковано запаси, які раніше не були взяті на облік та виявлені при інвентаризації	201 203	719	6334,22 381,56	Аналіз рах.201 Аналіз рах.203
7.Оприбутковано запаси, отримані за відшкодування раніше списаних активів	201 203 207 22	716	108167,28 4021,46 106606,11 40214,21	Аналіз рах.201 Аналіз рах.203 Аналіз рах.207 Аналіз рах.22

Зміст господарської операції	Бух.запис		Сума, грн	Обліковий регістр
	Дт	Кт		
8.Оприбутковані повернені з виробництва матеріали, МШП	201 209, 22	23	23385,52 38791,29 6328,07	Аналіз рах.201 Аналізрах.209 Аналіз рах.22
9.Готова продукція переведена в категорію матеріалів, МШП	201 22	26	3120543,36 6328,07	Аналіз рах.201 Аналіз рах.22
10.Отримані запасні частини, інші матеріали від ліквідації ОЗ	207 209	746	172,42 3644,45	Аналіз рах.207 Аналіз рах.209
11.Товари переведені в категорію інших матеріалів	209	28	114444,46	Аналіз рах.209

Планом рахунків бухгалтерського обліку для обліку МШП призначено рахунок 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети». Для аналітичного обліку на підприємстві використовують рахунки 22.1 «МШП», 22.2 «Спецодяг». Аналітичний облік ведеться в наступних розрізах:

– за місцем знаходження малоцінних предметів;

– за матеріально-відповідальними особами;

– за класифікаційними групами;

– за окремими предметами, що входять до складу кожної групи МШП (за номенклатурними номерами) в оборотних відомостях щодо кожного інвентарного об’єкту на підставі звітів про фактичне витрачання у виробництві малоцінних та швидкозношуваних предметів.

При передачі в експлуатацію малоцінних та швидкозношуваних предметів (МШП) здійснюється їх списання з балансу з подальшою організацією кількісного обліку таких предметів безпосередньо за місцем експлуатації протягом терміну їх фактичного використання. МШП, використані у процесі виробництва залежно від мети використання включаються або до собівартості виготовленої продукції або до витрат періоду.

Аналітичний облік МШП ведеться за видами предметів по однорідних групах, які встановлюються, виходячи з потреб підприємства [17]. У момент передачі в експлуатацію вартість МШП списується на витрати звітного

періоду з подальшим веденням оперативного кількісного обліку таких предметів за місцями експлуатації та відповідальними особами впродовж терміну їх фактичного використання [17]. Проте своєрідною особливістю МШП є те, що вони експлуатуються, беруть багаторазову участь у виробничому процесі та зберігають натуральну (речову) форму. Але, враховуючи методику відображення в обліку повернення на склад МШП (виникає інший операційний дохід), підтверджується їх сутність як виробничих запасів.

Вибуття виробничих запасів на підприємстві пов'язано в основному з процесом виробництва. Використані у виробництві запаси підлягають нормуванню. Щомісячно по підприємству формується наказ Про затвердження питомих витрат енергоносіїв, сировини, матеріалів. Використані виробничі запаси включаються до складу матеріальних витрат. У зв’язку з цим важливого значення набуває правильна організація процесу ведення синтетичного та аналітичного обліку використання виробничих запасів безпосередньо на виробничі та невиробничі цілі.

Аналітичний облік виробничих запасів використаних у виробництві базується в залежності від особливостей технології організації виробництва і ведеться: за місцями виникнення витрат; усередині виробництва або цеху (дільниці) – за носіями витрат, за виконаними роботами та послугами виробничого характеру; за статями калькуляції витрат.

На підприємстві самостійними центрами витрат виступають окремі цеха (відповідно до структури підприємства), в окремих випадках визначені робочі місця, а також відділи та служби управління. Ця обставина вимагає наявності складної мережі аналітичного обліку використання виробничих запасів.

Для обліку використання виробничих запасів необхідно визначити напрямки використання. З цією метою відведено витратні рахунки, а саме рахунки 15,23,39,91,92,93,94 які при списанні матеріалів кореспондують з рахунками 20 «Виробничі запаси», 22 «МШП».

Чинними положеннями про організацію бухгалтерського обліку і звітності в Україні, які є обов'язковими для всіх підприємств та установ, передбачено, що для відображення в бухгалтерському обліку та звітності майно та господарські операції оцінюються в національній грошовій одиниці України – гривні підсумовуванням проведених витрат. В обліку відображаються лише такі об'єкти, які мають вартісну оцінку. Оцінка – це спосіб вираження з допомогою грошового вимірника наявності та руху господарських засобів. Вона є складовим елементом методу бухгалтерського обліку і не тільки тісно зв'язана з усіма іншими елементами, але є передумовою їхнього функціонування.

Оцінка виробничих запасів відіграє значну роль при формуванні облікової політики підприємства. Важливу роль в оцінці запасів відіграє принцип обачності, який передбачає застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки запасів, що повинні запобігати завищенню оцінки активів.

Завдяки дії принципу безперервності оцінка запасів підприємства здійснюється, виходячи з припущення, що його діяльність триватиме й надалі. Оцінка запасів на підприємстві, враховуючи вимоги НП(С)БО 9 «Запаси», здійснюється на трьох етапах їх руху, одним із яких є вибуття (використання) запасів.

Розглянемо особливості оцінки та обліку виробничих запасів при використанні. Підприємством обраний обліковою політикою метод оцінки запасів при вибутті – метод середньозваженої собівартості та метод ідентифікованої собівартості.

Оцінка запасів за методом середньозваженої собівартості проводиться за кожною одиницею запасів діленням сумарної вартості залишку таких запасів на початок звітного місяця та вартості одержаних у звітному місяці запасів на сумарну кількість запасів на початок звітного місяця й одержаних протягом звітного місяця.

Метод ідентифікованої собівартості передбачає особливе маркування кожної одиниці запасів, що дозволяє в будь-який момент часу визначити

вартість, а також встановити дату витрачання кожної одиниці запасу певного виду, собівартість витраченого запасу та вартість запасів, що залишилися.

На підприємстві до сировини та основних матеріалів, в залежності від технологічного процесу (видобуток, подрібнення руди, збагачення), відносяться руда, концентрат, бентоніт, вапняк, металеві кулі та ін, які обліковуються на рах.201 «Сировина та матеріали». Відпуск матеріалів зі складів у цехи основного виробництва не вважається їх остаточним витрачанням, а розглядається лише як внутрішній рух матеріальних цінностей. Саме тому потрібен і остаточний контроль. Суть якого полягає у зіставленні фактичних витрат матеріалів з витратами за нормою на фактично випущену продукцію (виконані роботи) і виявленні відхилень від норм (економії або перевитрат), їх причин і винних осіб. Поширеним методом контролю на підприємстві є документальне оформлення відхилень від норм. Фактичними витратами матеріалів вважається їх споживання безпосередньо в процесі виробництва. Тому матеріальні цінності, які відпущені у виробництво, але фактично на кінець не підлягли обробленню в процесі виробництва, щомісячно (на перше число) виключаються з витрат на виробництво і складаються бухгалтерські запаси, які відображаються за статтею «Повернення матеріалів»

На балансі підприємства знаходяться транспортні засоби і це означає, що у підприємства виникають витрати пов'язані з використання паливно-мастильних матеріалів та запасних частин. Паливо, це всі види автомобільного палива і мастильних матеріалів, а також технологічне і господарське паливо. Для обліку надходження і витрачання палива у кількісному і грошовому виразі Планом рахунків бухгалтерського обліку передбачено субрах. 203 «Паливо».

Аналітичний облік вибуття палива ведеться за його видами, місцями зберігання та матеріально відповідальними особами. По аналітичному рахунку «Нафтопродукти на складі» обліковується наявність і рух всіх видів нафтопродуктів у ваговому і грошовому виразі, що знаходяться на складах, в

пунктах заправки. По аналітичному рахунку «Нафтопродукти в талонах» на базовому підприємстві обліковують талони на бензин, дизельне паливо і мастильні матеріали в одиницях виміру, зазначених талонах, і у вартісному виразі, отримані матеріально відповідальними особами. На аналітичному рахунку «Нафтопродукти в баках транспортних засобів» обліковується бензин і дизельне паливо, отримані водієм безпосередньо з нафтоскладу і на АЗС.

Облік паливно-мастильних матеріалів відображає їх рух протягом дня, місяця, іншого звітного періоду в цілому по підприємству, його підрозділах, кожній транспортній одиниці та працюючих водіях. По кожному виду палива ведеться кількісний облік.

Відділом закупівель проводиться розрахунок вартості палива на кожний рік, тобто на базовому підприємстві для планування потреби у паливно-мастильних матеріалах і контролю за їх витратами, запровадження режиму економії і раціонального використання нафтопродуктів, призначенні норми витрачання палива.

Нормування витрат палива – це встановлення допустимої межі його споживання в певних умовах експлуатації автомобілів, для чого застосовуються базові лінійні норми, встановлені в залежності від моделей автомобілів, та система нормативів і коригувальних коефіцієнтів, які дозволяють враховувати виконану транспортну роботу, кліматичні, дорожні та інші умови експлуатації. Витрачання палива на експлуатацію автомобіля за нормою визначається за формулами, які визначені у внутрішньому положенні по товариству «Положення про норми ПММ по АТ «ПівдГЗК»:

1) для легкових автомобілів:

$$Н_в=0,01\times Н\times П\times(1+0,01\times К), \quad (1.1)$$

де $Н_в$ – нормативне витрачання палива на експлуатацію автомобіля;

Н – норма витрати палива, л/100 км;

П – пробіг автомобіля, км;

К – сумарний коригуючий коефіцієнт норм витрат палива на дорожні, кліматичні та інші фактори, %.

2) для бортових вантажних автомобілів:

$$Н_в = 0{,}01\times(Н\times П + Н_т\times О)\times(1+0{,}01\times К), \quad (1.2)$$

де, $Н_т$ – норма витрат палива на транспортну роботу, л/100 т. км;

О – обсяг транспортної роботи, т.км.

3) для автомобілів самоскидів:

$$Н_в = 0{,}01\times Н\times П\times(1+0{,}01\times К)+(Н_ї\times К_ї), \quad (1.3)$$

де, $Н_ї$ – норма витрати палива на поїздку з вантажем, л;

$К_ї$ – кількість поїздок з вантажем.

Особливе місце в складі запасів займають запасні частини, тобто ті деталі, вузли, агрегати, які використовуються для проведення ремонтів, заміни зношених частин машин, транспортних засобів та інших видів обладнання під час їх ремонтів, а також автомобільні шини, що знаходяться в запасі та обороті.

Автомобільні двигуни, коробки передач та інші вузли, автомобільні шини в запасі та в обороті, агрегати і деталей, призначені для заміни при ремонтах тих вузлів, агрегатів і деталей, які входять до складу автомобілів, не є самостійними інвентарними об’єктами, обліковуються на субрахунку 207 «Запасні частини».

Запасні частини можуть надходити на підприємство:

1) у комплекті з придбаними основними засобами;
2) від постачальників;
3) внаслідок ліквідації основних засобів;
4) після ремонту допоміжними службами;
5) в результаті виготовлення допоміжними цехами.

Запасні частини нові та такі, що були у використанні, але придатні до

використання без ремонту, обліковуються за їх первісною вартістю, відремонтовані – в розмірі 50 % вартості і такі, що потребують ремонту – за ціною їх можливої реалізації, але не більше 10 % їх первісної вартості. Вибуття запасних частин на підприємстві здійснюється у наступних випадках:

1. При списанні непридатних запасних частин, які знімаються з автомобіля, обладнання внаслідок його поточного, капітального ремонту та інших поліпшень.

2. Списання запасних частин, що використовуються при проведенні технічного обслуговування автомобіля, обладнання. Витрати підприємства, понесені ним у зв'язку з таким обслуговуванням, відносяться до складу витрат звітного періоду.

3.Списання запасних частин, використаних при виконанні ремонтних робіт стороннім організаціям згідно з договором.

4.Списання автомобільних шин і акумуляторів.

До малоцінних та швидкозношуваних предметів відносяться:

– спеціальні інструменти і пристосування;

– спеціальний одяг і взуття незалежно від строку служби;

– формений одяг;

– тимчасові (нетитульні) споруди з терміном служби до року;

– тара для зберігання матеріальних цінностей.

Планом рахунків бухгалтерського обліку для обліку МШП призначено рахунок 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети». Для аналітичного обліку на підприємстві використовують рахунки 22.1 «МШП», 22.2 «Спецодяг».

Аналітичний облік ведеться в наступних розрізах:

– за місцем знаходження малоцінних предметів;

– за матеріально-відповідальними особами;

– за класифікаційними групами;

– за окремими предметами, що входять до складу кожної групи МШП

(за номенклатурними номерами) в оборотних відомостях щодо кожного інвентарного об’єкту на підставі звітів про фактичне витрачання у виробництві малоцінних та швидкозношуваних предметів.

При передачі в експлуатацію малоцінних та швидкозношуваних предметів (МШП) здійснюється їх списання з балансу з подальшою організацією кількісного обліку таких предметів безпосередньо за місцем експлуатації протягом терміну їх фактичного використання. МШП, використані у процесі виробництва залежно від мети використання включаються або до собівартості виготовленої продукції або до витрат періоду.

Для синтетичного обліку операцій, пов'язаний з використанням виробничих запасів, використано регістри синтетичного обліку за рах. 201,203, 204, 205, 207, 209.

Облік операцій з використання виробничих запасів наведено у табл.1.9.

Таблиця 1.9

Облік використання виробничих запасів

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн	Обліковий регістр
	Дт	Кт		
1. Відпущено виробничі запаси для виробництва продукції	23	201 203 207 209 22	918918,49 5212567,99 75,65 9949,27 6141511,40	Аналіз рах.201 Аналіз рах.203 Аналіз рах.207 Аналіз рах.209 Аналіз рах.22
3.Використані матеріали у капітальному будівництві	151	201	164290,45	Аналіз рах.201
4.Використано виробничі запаси на освоєння нових технологій	39	20,22	182658,32	Аналіз рах. 201,203,209, 22
5.Використано запаси на загальногосподарські потреби	91	20,22	125634,89	Аналіз рах. 201,203,209, 22
6.Використано запаси на адміністративні потреби	92	20,22	45789,05	Аналіз рах. 201, 203, 209, 22
7.Списано запаси на збут продукції	93	20,22	110205,35	Аналіз рах. 201, 203, 209, 22

Згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітності в Україні» фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, яка містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період. Метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства [24].

Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» фінансова звітність підприємства формується з урахуванням наступних принципів: автономність, принцип історичної (фактичної) собівартості, нарахування і відповідності доходів і витрат, повного висвітлення, послідовності, обачності, превалювання сутності над формою та єдиного грошового вимірника[24]. Фінансова звітність підприємства підготовлена відповідно до Методичних рекомендацій зі складання фінансової звітності [21] і складається з балансу, звіту про фінансові результати, звіту про власний капітал, звіту про рух грошових котів і приміток до фінансової звітності.

Наявність запасів на дату складання звітності знаходить відображення у формі 1«Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та у ф.5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Згідно Положення про інвентаризацію активів та зобов’язань[16] кожне підприємство перед складанням річної звітності обов’язково повинно провести інвентаризацію активів. Для з’ясування фактичної наявності запасів на підприємстві проводиться обов’язкова річна інвентаризація. Особливості її проведення на підприємстві наступні. При проведенні інвентаризації запасів вони повинні бути «розсортовані і укладені за найменуваннями, сортами, розмірами на складах і в коморах; повинні бути вивішені ярлики з докладними відомостями, що характеризують такі цінності, із зазначенням їх якості, кількості, ваги або міри» [32].

При перевірці запасів інвентаризаційна комісія повинна дотримуватись

наступних вимог:

1) «переважування, обмірювання, підрахунок запасів проводяться в порядку їх розміщення у цьому приміщенні, не допускаючи безладного переходу комісії від одного виду запасів до іншого»;

2) «інвентаризаційні описи складаються окремо на запаси, що перебувають у дорозі, неоплачені у строк покупцями відвантажені запаси, ті, що знаходяться на складі інших підприємств (на відповідальному зберіганні, на комісії, в переробці)» ;

3) «у випадках надходження або витрачання запасів під час проведення інвентаризації матеріально відповідальною особою в присутності членів інвентаризаційної комісії за підписом її голови на видаткових та прибуткових документах робиться позначка «після інвентаризації», з посиланням на дату опису, де записано такі запаси» [32].

Запаси, які належать іншим підприємствам і знаходяться на відповідальному зберіганні, інвентаризують одночасно з власними цінностями. На них складають окремий інвентаризаційний опис, в якому роблять посилання на відповідні документи, що підтверджують прийняття таких запасів на відповідальне зберігання.

Наявність запасів, що знаходяться в дорозі, підтверджується розрахунковими документами постачальника, а товарів відвантажених – копіями пред'явлених покупцям документів на відвантаження запасів. При проведенні інвентаризації виробничих запасів одночасно перевіряють наявність тари за її видами.

«Інвентаризація МШП проводиться за місцями їх зберігання та використання і особами, на відповідальному зберіганні яких вони знаходяться. У процесі інвентаризації слід встановити правильність віднесення господарських засобів до групи малоцінних і швидкозношуваних предметів» [32]. За МШП, які обліковуються в оперативному порядку, описи не складаються, а перевіряється фактична наявність цих предметів у матеріально-відповідальних осіб шляхом

зіставлення з відомістю оперативного обліку. Інвентаризація запасів супроводжується складанням інвентаризаційного опису.

Наявність запасів, які передбачається використати в процесі нормального операційного циклу, відображаються у ф.1 «Баланс (звіт про фінансовий стан)» за розділом ІІ «Оборотні активи», ряд.1100 «Запаси» (додаток Б). Підставою для формування статті у звітності є оборотно-сальдова відомість за рахунками (додаток Г)

Порядок відображення стану запасів у ф.1 «Баланс (звіт про фінансовий стан)» наведено у таблиці 1.10

Таблиця 1.10

Відображення стану запасів у ф.1 «Баланс (звіт про фінансовий стан)»

Розділ ІІ. Оборотні активи			
Найменування статті Балансу	Код рядка	Сальдо рахунку (ів),	Сума, т.грн
Запаси	1100	Дт 20, 23, 26 (крім субрахунку, на якому відображають необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу)	678184,0

Запаси за цією статтею згідно НП(С)БО 9 «Запаси» відображаються за найменшою з двох оцінок: первісного вартістю або чистою вартістю реалізації.

Ринкова вартість виробничих запасів може зменшуватися під впливом науково-технічного прогресу та фактору морального старіння, що передбачає різницю між вартістю придбання запасів та їх вартістю на даний момент.

Згідно з НП(С)БО 9 з метою збереження об'єктивності оцінки запасів в умовах цінової нестабільності вони відображаються в бухгалтерському обліку та звітності за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації (рис.1.9).

Рис.1.9 Визначення чистої вартості реалізації виробничих запасів

Джерело: [6, с.248]

У Примітках до річної фінансової звітності наводиться більш детальна інформація про виробничі запаси. Всі дані за цією формою звітності будуються відповідно до діючої на даному підприємстві облікової політики (рис.1.10).

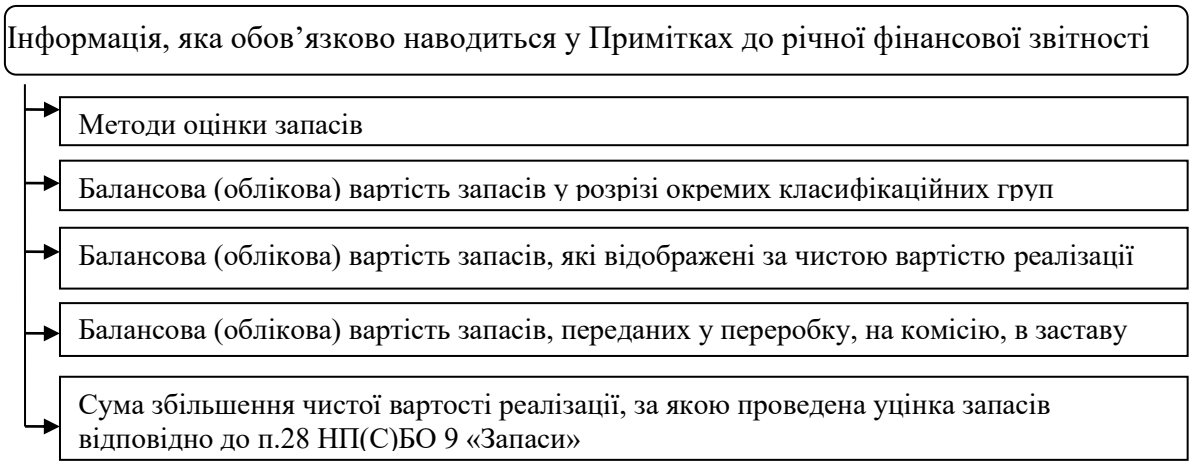

Рис.1.10 Розкриття інформації у Примітках до річної фінансової звітності

Джерело: [6, с.249]

На практиці первісна вартість запасів не завжди співпадає з чистою вартістю їх реалізації. При цьому можливі дві ситуації:

1) первісна вартість запасів перевищує чисту вартість реалізації;

2) первісна вартість запасів нижча за чисту вартість реалізації.

У першому випадку сума перевищення списується на витрати звітного періоду. Таким же чином списується вартість зіпсованих запасів.

Отже, інформація щодо стану запасів на певну дату знаходить відображення у формах фінансової звітності ф.1 «Баланс (звіт про фінансовий стан)» та ф.5 «Примітки до річної фінансової звітності»

1.4 Управлінський облік виробничих запасів в умовах використанням інформаційних систем і технологій обліку підприємства

На підприємстві АТ «ПівнГЗК» впроваджена автоматизована система керування підприємством SAP R/3. Мотивами впровадження стали наступні фактори, що характеризують цей продукт: широка функціональність; інтеграція всіх бізнесів-процесів; модульний принцип побудови, що допускає ізольоване використання окремих компонентів системи, а також їхньої комбінації, що викликані виробничо-економічною необхідністю; наскрізний облік, тобто кожна господарська операція, виконана в системі, знаходить висвітлення і у системі обліку (калькуляцій витрат); незалежність від конкретної галузі; відкритість, можливість формування власних програмних продуктів у системному середовищі; язикова підтримка; доступ користувачів за протоколом у систему в залежності від конкретних повноважень; передова технологія на базі архітектури клієнт/сервер; доступними користувачеві засобами система набудовується на конкретні особливості підприємства, будучи відкритої для змін протягом усього терміну експлуатації.

Дворівнева структура інформаційної бази (верхній рівень – сервери бази даних і додатків, розташовані в ІОЦ; нижній рівень – клієнтські місця, розташовані в підрозділах і відділах комбінату), дозволяє забезпечити оперативність і вірогідність інформації, що вводиться, на підставі якої формуються показники для оперативного прийняття рішень по керуванню бізнес - процесами підприємства.

Дана система містить у собі кілька модулів:

FI – система фінансового обліку і звітності:

CO – контролінг, облік витрат за місцями їх виникнення, по видах витрат, розподіл витрат за планом і фактом (розрахунок планового і фактичного рівня);

MM – керування матеріальними потоками:

SD– збут:

PP – планування виробництва.

SAP – система допомагає підприємству в побудові взаємовідносин з потенційними партнерами, інвесторами й аудиторами.

Функціональний об'єм проекту підрозділяється на сім основних напрямів: Фінанси, Логістика, Контроллінг, Виробництво, Управління персоналом, Розрахунок заробітної плати, Аналітика і зберігання даних про продажі:

Функціональність модуля «Фінанси» забезпечує автоматизацію бухгалтерського, управлінського і податкового обліків.

Модуль «Логістика» – Управління закупівлями і управління збутом.

Модуль «Контролінг» – Управління бюджетом компанії і аналіз витрат.

Модуль «Виробництво» забезпечує, у свою чергу, Управління усім процесом виробництва.

Модуль «Управління персоналом» охоплює увесь цикл бізнес-процесів роботи з персоналом компанії.

Модуль «Розрахунок заробітної плати» дозволяє автоматизувати цей процес в системі.

Система аналітики і зберігання є інструментом детального оперативного аналізу великих масивів даних про продажі.

Наявність SAP – системи світового класу істотно підвищує рейтинг компанії в очах потенційних інвесторів, сприяє його позиціонуванню як відкритого суб'єкта, практика керування якого відповідає міжнародним стандартам. Таким чином, при впровадженні SAP – системи в цілому збільшується ліквідність підприємства за рахунок зміни структури його активів. Відбувається зменшення дебіторської заборгованості в долі оборотних активів, здійснюється більш ефективне використання засобів

підприємства за рахунок збільшення загальної оборотності капіталу в цілому. Відзначається також і зниження потреби підприємства в оборотних коштах за рахунок підвищення ритмічності роботи, зменшення запасів й упровадження прогресивних методів їхнього планування й контролю. Це основні елементи, що визначають прямий економічний ефект від впровадження SAP - системи.

Розглянемо більш детальніше розкриття важелів ефективності по основним вимірним направленням оцінки результатів впровадження SAP-системи.

1.Зниження рівня запасів – обумовлено застосуванням керування запасами з використанням оптимізаційного алгоритму. Він дозволяє відслідковувати в оперативному режимі рівень запасів і будувати модель керування замовленнями. У ході упровадження проектів даний результат виникає вже на стадії досвідченої експлуатації, коли проводиться інвентаризація запасів й визначається зв'язок поточного рівня запасів з виробничою програмою.

2.Зниження виробничого браку – обумовлено застосуванням контролю над техпроцесом з метою підвищення якості. При розробці бізнесів-процесів визначається обов'язковий для виконання етап, на якому повинен бути контроль якості. Без його виконання подальше просування по бізнес-процесу неможливо.

3. Зниження транспортно-заготівельних витрат – обумовлено можливостями побудови й аналізу за допомогою системи різних схем доставки та вибору оптимальних варіантів. Система дозволяє автоматизувати цей процес, надавати інформацію для ухвалення рішення.

4. Скорочення виробничих витрат – пов'язано з поліпшенням прогнозування попиту для оптимізації використання виробничих активів. Це досягається за допомогою наявності в системі алгоритмів прогнозування на основі аналізу інформації, що зберігається.

5. Скорочення виробничого циклу та скорочення циклу розробки нових продуктів здійснюється в зв'язку з наявністю в системі засобів моделювання

на основі технологічних даних.

6. Зменшення витрат на адміністративно-управлінський апарат і усунення ручної підготовки та супроводу документів, пов'язані з можливістю скорочення чисельності персоналу, зайнятого підготовкою звітності. Система забезпечує аналітиків та керівників інструментами для самостійної підготовки звітів й запитів на основі виникаючої потреби.

7. Збільшення оборотності засобів у розрахунках відбувається завдяки наявності в системі інструментів для побудови прогнозу руху грошових коштів. Це дозволяє в оперативному режимі регулярно відслідковувати дефіцит готівкових грошових засобів або виникнення надлишкових фінансових ресурсів для можливого інвестування за різними напрямками діяльності підприємства.

При цьому інформація задовольняє наступним критеріям: своєчасність; вірогідність; повнота.

SAP – система створювалися спочатку для рішення задач керування собівартістю. Керувати собівартістю – це планувати і контролювати собівартість, а потім приймати необхідні управлінські рішення з метою забезпечення збереження показників собівартості в обраних припустимих інтервалах.

Основна мета процесу керування собівартістю складається в підвищенні прибутку, що одержується від основної діяльності комбінату. Задача інформаційної системи — забезпечення менеджерів необхідною інформацією на всіх стадіях керування виробничим процесом.

З використанням програми my SAP ERP керівники підприємства завжди мають достовірну та повну інформацію, аналіз якої дозволяє оперативно реагувати на зміни ринку. Рішення «Управління ресурсами підприємства» (my SAP ERP) надає таку інформацію у реальному масштабі часу. Воно допомагає здійснювати оперативний контроль за всіма напрямками діяльності підприємства і формує надійну базу для прийняття оптимальних рішень на всіх рівнях управління як на поточний момент, так і на довгострокову перспективу.

Сировина і матеріали як одні із головних елементів виробничого процесу визначають економіку промислового виробництва. Проблемними питаннями для кожного великого промислового підприємства є встановлення основних напрямків формування політики управління виробничими запасами. Одним із напрямів в управлінні матеріальними потоками є використання прийомів логістики, впровадження яких дасть змогу здійснювати постійний облік і контроль за потоками ресурсів.

Логістика – це процес планування, виконання та контролю, ефективного з погляду зниження витрат потоку запасів сировини, матеріалів, незавершеного виробництва, готової продукції та відповідної інформації від точки виникнення цих потоків до точки їх споживання з метою повного задоволення потреб виробництва. Логістика виходить з уявлень про процес виробництва як про матеріалопотік, в якому матеріали поступово перетворюються на готову продукцію.

Важливе місце у застосуванні прийомів логістики відводиться обліку, який є основою інформаційного забезпечення всіх видів діяльності, пов'язаних з наявністю і рухом запасів, забезпечення виробництва матеріалами і спеціальними приладами, що виконується різними службами (відділами матеріально-технічного постачання, плановим, бухгалтерією та ін.).

В основу матеріальних потоків покладено переміщення матеріалів за місцями використання та обліку: постачальник – склад – виробничий цех.

Матеріальний потік – це сукупність сировини, матеріалів, складових частин, напівфабрикатів, готових виробів, що рухаються від постачальників через виробничі підрозділи до використання в процесі виробництва. Кожна стадія матеріального потоку супроводжується фінансовими та інформаційними потоками, які забезпечують ефективну реалізацію процесів матеріально-технічного постачання, виробничого споживання матеріальних ресурсів і збуту готової продукції, а також виконання функцій управління цими процесами. Логістичні системи успішно функціонують лише в тому

випадку, коли поряд із матеріальними потоками обертаються відомості про вантаж, постачальників, посередників, перевізників і взаємовідносини між ними. Сукупність різного роду даних має назву «інформація», а інформація в процесі руху – «інформаційний потік» [11].

Основними принципами управління матеріальними ресурсами в ринкових умовах є такі:

– планування матеріалопотоку як цілісного об'єкта управління та включення до матеріальних витрат усіх витрат, пов'язаних із його рухом;

– використання маркетингу для попередження зайвих втрат матеріальних ресурсів;

– упровадження організації матеріалопотоку, тобто спрямування зусиль усіх підрозділів підприємства на ефективну організацію руху матеріалів, скорочення матеріальних витрат і збільшення прибутку.

Цілями системи управління матеріальними ресурсами в умовах ринку мають бути: оптимізація розмірів матеріальних запасів, зниження витрат на заготівлю, транспортування та зберігання матеріальних ресурсів, ресурсозбереження, підвищення ритмічності виробництва за рахунок комплексного і своєчасного забезпечення всіма видами матеріалів і обладнання, використання прогресивних матеріальних ресурсів, підвищення якості матеріалів. Додержання наведених вимог залежить від системного безперервного обліку та контролю.

Логістична система організації розподіляється на структури, які можна подати у вигляді горизонтальних, функціональних субсистем постачання, виробництва та реалізації. Основна мета логістичного постачання – задоволення потреб у сировині, матеріалах, конструкціях, інструментах, паливі, обладнанні в необхідній кількості, потрібної якості та з найменшими витратами часу, коштів і праці, які документуються і відображуються в обліку і внутрішньогосподарському контролі [11].

Для виконання цієї мети працівники центру управління затратами повинні:

– визначати реальну потребу в засобах виробництва і обсяги закупівлі на підставі сформованих планів фінансування на наступні періоди за підрозділами та цілями, за якими будуть споживатися матеріальні ресурси (рис.1.13).

– знаходити таких товаровласників, які пропонують найвигідніші умови продажу матеріальних ресурсів, і укладати з ними договори поставки чи контракти;

– звертатися до послуг транспорту загального користування або за допомогою відомчого чи приватного транспорту завозити сировину і матеріали;

– вести облік і контроль виконання планів матеріально-технічного постачання.

Обсяг заявки на закупівлю = Обсяг страхового запасу + обсяг потреб наступних періодів + обсяг відкритих потреб попередніх періодів – обсяг очікуваних надходжень – залишки на складах заводу

Наступний етап у логістичній діяльності – укладання договорів і контрактів з постачальниками і перевізниками.

Основними показниками логістики постачання є такі:

– обсяги потреби і закупівлі матеріальних ресурсів в натуральному та грошовому вимірюваннях;

– транспортно-закупівельні витрати на забезпечення виробництва матеріально-технічними ресурсами;

– сума штрафів, одержана від постачальників і транспортників внаслідок порушення ними договірних зобов'язань;

– сума штрафів, сплачених транспортникам за затримку понад припустиму норму часу щодо виконання вантажно-розвантажувальних робіт.

Одержані підприємством матеріально-технічні ресурси повинні бути надані кожному з внутрішньовиробничих споживачів, хто замовляє їх у необхідному асортименті, обсязі й в обумовлений строк. Саме тому виробнича логістика являє собою раціональну організацію просування

матеріальних потоків у межах підприємства, починаючи з приймального майданчика. Облік використання запасів починається з моменту їх заготівлі, переміщення та використання у виробництві.

Розглянемо основні вимоги, яких необхідно дотримуватися при відпуску запасів у виробництво:

– сировина й матеріали відпускаються зі складу та надходять у виробництво на підставі належно оформлених документів первинного обліку;

– відпуск здійснюється в межах попередньо затверджених лімітів.

Виробнича логістика містить такі основні положення: відмова від надмірних запасів; оптимізація транспортних потоків; усунення простоїв обладнання; недопущення браку продукції; зниження витрат виробництва. Реалізація цих положень відбувається за допомогою вирішення комплексу завдань у межах виробничих програм підприємства, до основних з них належать:

– оперативно-календарне планування;

– оперативне управління технологічними процесами виробництва;

– наскрізний моніторинг матеріальних потоків;

– загальний контроль і підтримання стандартів якості продукції;

–стратегічне та оперативне планування поставок матеріальних ресурсів;

–облік, контроль і управління запасами ресурсів на всіх рівнях виробництва;

– автоматизація управління матеріальними, інформаційними й фінансовими потоками у виробництві.

Отже, актуальність використання принципів та методів логістики в управлінні матеріальними потоками на промисловому підприємстві підкріплюється кардинальними змінами, що відбулися в останнє десятиріччя: ускладнилося прогнозування попиту, зросли матеріальні запаси, збільшилися складські та транспортні витрати. Гостро постала проблема у формуванні

системного обліку і контролю постачання, виробництва, які повинні бути зорієнтовані на задоволення попиту з мінімальними затратами. Усьому цьому має сприяти логістика матеріальних потоків на виробництві.

Висновки до розділу 1

На підприємствах різних галузей економіки запаси є найбільш важливою та значною частиною активів, виробничого капіталу. Вони посідають особливе місце в складі майна, домінуючу позицію в структурі витрат, а тому суттєво впливають на результати господарської діяльності та висвітлення інформації про фінансовий стан підприємства. Їхній систематизований облік та якісний аналіз ефективності використання є гарантією ефективного управління підприємством.

Економічна сутність виробничих запасів, їх склад, класифікаційні групи в роботі визначені з використанням нормативних документів. Так, відповідно до НПСБО 9 «Запаси», під запасами слід розуміти такі активи підприємства, які утримуються на підприємстві для подальшого продажу; знаходяться у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; споживаються під час виробництва продукції та управління підприємством.

Для здійснення виробничо-господарської діяльності підприємствами всіх галузей економіки використовуються виробничі запаси, які є найбільш важливою і значною частиною активів підприємства. Виробничі запаси поділяють на такі групи, як матеріали, поточні біологічні активи, малоцінні та швидкозношувані предмети.

Для розкриття теми роботи обрано АТ «Південний ГЗК». За даними офіційного сайту акціонерного товариства, сумарна виробнича потужність фабрик складає майже 11,0 млн тон концентрату та 17,5 млн.тон агломерату на рік. Компанія постійно здійснює моніторинг фінансових показників.

Кожна господарська операція з надходження та вибуття запасів

оформлюється відповідним первинним документом, який повинен містити обов'язкові реквізити. Практика підприємства показала, що процес обліку виробничих запасів є трудомісткою ділянкою. Тому, щоб уникнути помилок і порушень при зборі і реєстрації оперативних фактів, що підлягають обліку, розроблено детальні інструкції виконавцям. Так, для врегулювання документування створені внутрішні регламенти: «Положення з обліку руху та зберігання запасів», «Положення про порядок забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту». В Положеннях з обліку руху та зберігання запасів по товариству приділена увага особливостям обліку окремих видів ТМЦ, що використовуються в різних цехах виробництва та виготовлені з вартісних матеріалів: колосників, транспортерної стрічки та ін. Має свої особливості процес документування операцій з МШП, з паливно-мастильними матеріалами.

На підприємстві створена постійно діюча інвентаризаційна комісія, яка керується в своїй роботі внутрішнім регламентом «Політика по проведенню інвентаризації».

Запаси надходять на склади підприємства з різних джерел: від постачальників відповідно до укладених договорів на поставку; від оприбуткування запасів, виготовлених у своїх виробничих підрозділах; залишків, виявлених при інвентаризації; оприбуткування запасів, отриманих від ліквідації основних засобів і малоцінних та швидкозношуваних предметів та ін. Первісна вартість запасів визначається залежно від способу їх надходження на підприємство. Аналітичний облік виробничих запасів ведеться за допомогою карток складського обліку, які розміщуються в картотеці за технічними групами виробничих запасів відповідно до номенклатури-цінника.

Вибуття виробничих запасів на підприємстві пов'язано в основному з процесом виробництва. Використані у виробництві запаси підлягають нормуванню. Щомісячно по підприємству формується наказ Про

затвердження питомих витрат енергоносіїв, сировини, матеріалів. Використані виробничі запаси включаються до складу матеріальних витрат. У зв’язку з цим важливого значення набуває правильна організація процесу ведення синтетичного та аналітичного обліку використання виробничих запасів безпосередньо на виробничі та невиробничі цілі.

Аналітичний облік виробничих запасів використаних у виробництві базується в залежності від особливостей технології організації виробництва і ведеться: за місцями виникнення витрат; усередині виробництва або цеху (дільниці) – за носіями витрат, за виконаними роботами та послугами виробничого характеру; за статями калькуляції витрат.

Для формування бухгалтерських записів з надходження та використання виробничих запасів використані регістри обліку товариства – Аналіз рахунку 20,22 за субрахунками, оборотно-сальдові відомості та ін.

Проблемними питаннями для кожного великого промислового підприємства є встановлення основних напрямків формування політики управління виробничими запасами в умовах ускладнення прогнозу попиту, зростання матеріальних запасів, збільшення складських та транспортних витрат. Одним із напрямів в управлінні матеріальними потоками на підприємстві є використання прийомів логістики. Важливе місце у застосуванні прийомів логістики відводиться обліку, як основі інформаційного забезпечення всіх видів діяльності, пов'язаних з наявністю і рухом запасів.

Для управління матеріальними ресурсами необхідно визначати реальну потребу в засобах виробництва і обсяги закупівлі на наступні періоди за підрозділами, за якими будуть споживатися матеріальні ресурси.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

2.1 Аналіз складу, структури та динаміки виробничих запасів підприємства

Ефективне управління виробничими запасами є однією з ключових передумов забезпечення безперебійного виробничого процесу та зниження витрат підприємства. Питанням організації, обліку та економічного аналізу запасів присвячено значну кількість наукових публікацій, що охоплюють як теоретичні, так і практичні аспекти даної тематики.

У підручнику Сопко В. В. представлено систематизовані підходи до аналізу виробничих запасів на підприємстві. Автор акцентує увагу на коефіцієнтах оборотності, ритмічності постачання, а також навантаженні на одиницю продукції запасів сировини і матеріалів. Окремо розглядаються методи обліку та оцінки запасів, зокрема FIFO, середньозважена оцінка [38, с.181].

Бутинець Ф. Ф. у своїх працях пропонує комплексну систему аналітичного забезпечення управління запасами, яка включає визначення надлишків, дефіцитів, рівня страхових запасів та нормативів. Науковець звертає увагу на тісний взаємозв’язок між оборотністю запасів і фінансовими результатами діяльності підприємства [5, с.86].

У роботі Івашкевич В. Б. аналіз запасів розглядається у контексті виробничо-логістичного підходу. Автор відзначає, що ефективність використання запасів значною мірою залежить від обраної стратегії їх управління, рівня автоматизації облікових процесів та точності прогнозування попиту [13, с.101].

Кірейцев Г.Г. наголошує на важливості детального аналізу структурного складу запасів (сировина, напівфабрикати, готова продукція) та

оцінки їх оборотності за допомогою кількісних індикаторів (коефіцієнт оборотності, тривалість одного обороту). Згідно з позицією автора, результати такого аналізу слугують базою для прийняття управлінських рішень [15, с.38].

Практичні підходи до аналізу ефективності використання виробничих запасів також наведені у роботах Кузьмін О. Є., який зосереджується на методах оптимізації запасів в умовах нестабільного зовнішнього середовища, зокрема за допомогою ABC- та XYZ-аналізу [18].

Аналіз виробничих запасів виконує ключову роль у системі управління витратами, дозволяючи оцінити ефективність використання ресурсів, виявити внутрішні резерви зниження собівартості продукції та підвищення прибутковості.

Ефективність такого аналізу значною мірою залежить від якісної організації аналітичної роботи. Особливо важливими є аналітичні здібності фахівця – його вміння логічно інтерпретувати господарські операції, відображені в обліку та звітності, і відтворювати дії бухгалтерів.

Проведення економічного аналізу потребує високого рівня кваліфікації залучених спеціалістів. Важливо правильно розподілити аналітичні функції між працівниками, що дозволяє уникнути дублювання досліджень різними службами, забезпечує охоплення всіх необхідних об’єктів аналізу, економить робочий час персоналу та сприяє комплексному і результативному підходу до вивчення витрат. Організаційні етапи проведення аналізу прямих матеріальних витрат на АТ «Південний ГЗК» наведено рисунком додатку Д.

Насамперед з’ясуємо склад та структуру явищ, що вивчаються. Це можна зробити за допомогою внутрішніх і зовнішніх джерел інформації. До зовнішніх джерел інформації можемо віднести ф.№1 «Баланс. Звіт про фінансовий стан» та ф.№ 2 «Звіт про фінансові результати. Звіт про сукупний дохід». До внутрішніх джерел інформації слід віднести регістри аналітичного обліку, а також первинні документи, які підтверджують факт використання виробничих запасів у виробничому процесі.

Вивчення складу і структури об'єкту, який досліджується варто почати з аналізу активу балансу, адже виробничі запаси є окремою групою запасів, які входять до складу оборотних активів підприємства та відображаються в активі його балансу (додаток Б). Дані ф. № 1 Баланс узагальнимо у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Аналіз складу та структури активу балансу підприємства

Показники	2021 рік		2022 рік		Відхилення	
	тис. грн.	стр-ра, %	тис. грн.	стр-ра, %	тис. грн.	стр-ра, %
Разом:	70866874	100	45515973	100	-25350901	0,0
I. Необоротні активи	21336642	30,1	19087790	41,9	-2248852	11,8
- нематеріальні активи	205287	0,3	184039	0,4	-21248	0,1
- незавершене капітальні інвестиції	5133229	7,2	4209631	9,2	-923598	2,0
- основні засоби	15989402	22,6	14191505	31,2	-1797897	8,6
II. Оборотні активи	49530232	69,9	26428183	58,1	-23102049	-11,8
- виробничі запаси	383414	0,5	374038	0,8	-9376	0,3
- незавершене виробництво	297582	0,4	303203	0,7	5621	
- готова продукція	228077	0,3	223133	0,5	-4944	0,2
- товари	115048	0,2	66980	0,1	-48068	0,0
- дебіторська заборгованість	48128867	67,9	25113503	55,2	-23015364	-12,7
- грошові кошти та їх еквіваленти	125023	0,2	56120	0,1	-68903	-0,1
- витрати майбутніх періодів	252221	0,4	291206	0,6	38985	0,3
Разом:	70866874	100	45515973	100	-25350901	0,0

Джерело: складено за даними ф.1 «Баланс(звіт про фінансовий стан)» АТ «ПівдГЗК»

На підставі проведеного аналізу структури та динаміки активів підприємства за 2021-2022 роки виявлено істотне скорочення загального обсягу активів на 35,8%, що свідчить про зменшення ресурсного потенціалу підприємства. Основне зниження припадає на необоротні активи, обсяг яких зменшився на 2248852 тис.грн (−10,5 %), зокрема через скорочення обсягів основних засобів (на 1797897 тис. грн або −11,6 %) та незавершених

капітальних інвестицій (на 923598 тис. грн або −18,0%). Така динаміка може свідчити про зниження інвестиційної активності та уповільнення модернізації виробничого потенціалу.

Водночас частка необоротних активів у структурі активів зросла з 30,1 % до 41,9 %, що пов'язано не стільки з приростом самих активів, скільки з суттєвим скороченням оборотних активів (рис.2.1). Загальний обсяг оборотних активів зменшився на 23,4 %, що становить 2 307 849 тис. грн.

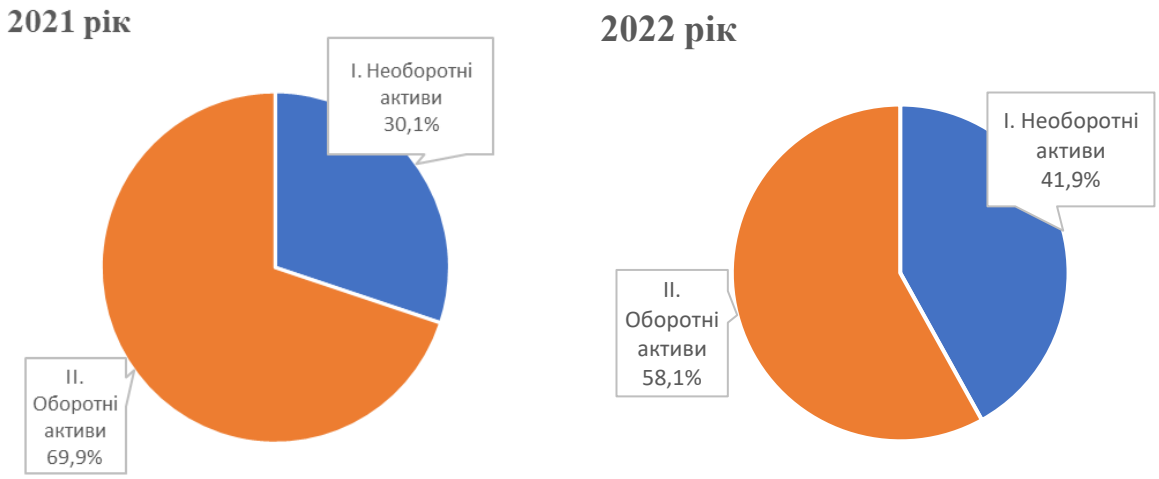

Рис. 2.1 Структура майна підприємства

Особливу увагу привертає значне скорочення товарів (−47,8 %) та дебіторської заборгованості (−48,1 %), що може свідчити як про зменшення обсягів комерційної діяльності, так і про проблеми з ліквідністю або зміною умов розрахунків із контрагентами.

Негативна динаміка грошових коштів (−55,1 %) також вказує на ризики зменшення платоспроможності. Разом із тим позитивну тенденцію демонструють витрати майбутніх періодів (+15,5 %) і готова продукція (+1,9 %), що може свідчити про накопичення ресурсів для майбутніх операцій.

Таким чином, структура активів підприємства зазнала суттєвих змін, які вказують на уповільнення інвестиційної діяльності та погіршення поточної фінансової стабільності. Це вимагає посиленої уваги до управління оборотними активами, дебіторською заборгованістю та грошовими потоками з метою підтримання платоспроможності підприємства в умовах економічної

нестабільності.

Після загального аналізу структури активів підприємства логічним є перехід до детального вивчення складових оборотних активів, зокрема виробничих запасів. Саме вони відіграють ключову роль у забезпеченні безперервності виробничого процесу та формуванні собівартості продукції. Раціональне управління запасами дає змогу мінімізувати витрати, пов'язані з їх зберіганням, уникнути дефіциту необхідних ресурсів і, як наслідок, забезпечити стабільну діяльність підприємства. У цьому контексті подальший аналіз буде присвячено динаміці та структурі виробничих запасів підприємства в досліджуваному періоді (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Аналіз складу, структури та динаміки виробничих запасів підприємства

Статті запасів	2021 рік		2022 рік		Відхилення		Темп приросту, %
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%	
Виробничі запаси:	383414,0	100,0	374038,0	100,0	-9376,0	0,0	-2,4
- сировина	106573,0	27,8	109431,0	28,5	2858,0	0,7	2,7
- паливо	97549,0	25,4	78442,0	20,5	-19107,0	-5,0	-19,6
- запасні частини	96830,0	25,3	132411,0	34,5	35581,0	9,3	36,7
- виробничі допоміжні	51685,0	13,5	18000,0	4,7	-33685,0	-8,8	-65,2
- інші поточні запаси	30777,0	8,0	35754,0	9,3	4977,0	1,3	16,2

Джерело: складено за даними бухгалтерського обліку АТ «ПівдГЗК»

На основі наведених даних здійснено аналіз складу, структури та динаміки виробничих запасів підприємства за 2021-2022 роки. Загальна сума виробничих запасів у 2022 році зменшилася на 9376,0 тис. грн або на 2,4% порівняно з попереднім роком. Незважаючи на незначне загальне зниження, спостерігаються суттєві зміни в структурі окремих статей запасів (рис.2.2):

– сировина: її обсяг збільшився на 2858,0 тис. грн (+2,7%) і частка в структурі зросла з 27,8% до 28,5%, що свідчить про посилення ролі сировини у виробничому процесі.

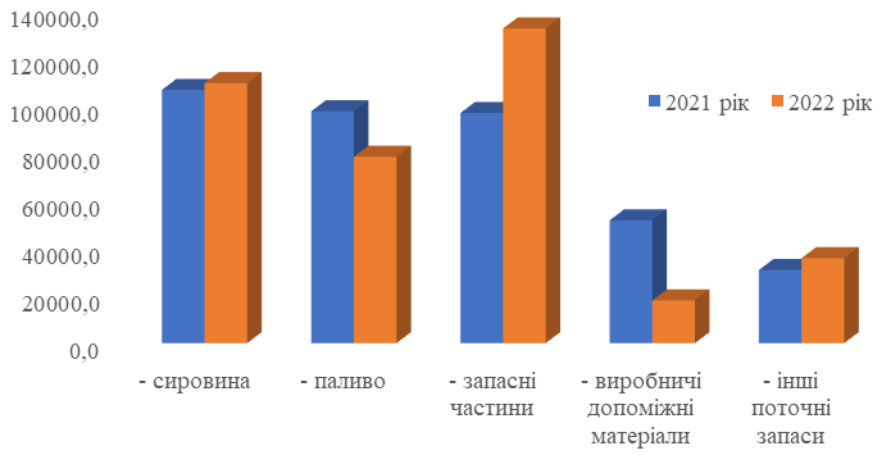

Рис. 2.2 Склад та структура виробничих запасів підприємства

– паливо: відбулося скорочення на 19107,0 тис. грн (-19,6%), а частка зменшилася з 25,4% до 20,5%. Це може бути результатом підвищення енергоефективності або зниження виробничої активності.

– запасні частини: продемонстрували значне зростання – на 35581,0 тис.грн або 36,7%, з відповідним зростанням питомої ваги з 25,3% до 34,5%. Це може вказувати на оновлення або інтенсивніше використання обладнання, що потребувало більшого обсягу запасних частин.

– виробничі допоміжні матеріали: зазнали найзначнішого зниження – на 33685,0 тис. грн або 65,2%. Їх частка впала з 13,5% до 4,7%. Така тенденція може свідчити про зміну технологічних процесів або оптимізацію витрат.

– інші поточні запаси: збільшились на 4977,0 тис. грн (+16,2%), зростання частки з 8,0% до 9,3% свідчить про розширення номенклатури чи запасів специфічного призначення.

Узагальнюючи, можна зробити висновок, що хоча загальний обсяг виробничих запасів дещо зменшився, відбулися суттєві внутрішні структурні зміни, що вказують на коригування матеріально-технічної політики підприємства відповідно до змін у виробництві, умов постачання або стратегії управління витратами.

Згідно з проведеним аналізом складу, структури та динаміки

виробничих запасів, було встановлено, що найбільшу питому вагу у їх загальному обсязі протягом аналізованого періоду займають запасні частини, сировина та паливо. Їх частка у структурі виробничих запасів є визначальною для забезпечення стабільного функціонування виробничого процесу, тому подальше дослідження ефективності використання саме цих компонентів є доцільним та обґрунтованим. У зв'язку з цим наступним етапом є поглиблений аналіз запасних частин і палива, що дозволить виявити особливості їх змін, причини коливань обсягів, а також визначити потенційні напрями оптимізації (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Аналіз складу та структури використаного палива АТ «ПівдГЗК»

Показники	2021 рік		2022 рік		Відхилення	
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	(+;-)	%
Всього матеріальні витрати, в т. ч.	8244727,0	100,0	4147689,0	100,0	-4097038,0	0,0
паливо, з нього:	97549,0	1,2	78442,0	1,9	-19107,0	+0,7
– топливо дизельне	78195,3	80,2	80390,1	82,4	+2194,9	+2,3
– бензин А-76	9501,3	9,7	11423,0	11,7	+1921,7	+2,0
– бензин А –95	6955,2	7,1	2741,1	2,8	-4214,1	-4,3
– масло Shell	126,8	0,1	87,8	0,1	-39,0	0,0
– керосин	2770,4	2,8	2907,0	3,0	+136,6	+0,1

Джерело: складено за даними аналітичного обліку АТ «ПівдГЗК»

У 2022 році загальні матеріальні витрати підприємства зменшилися на 4097038 тис.грн, що становить зниження майже вдвічі, при цьому частка витрат на паливо у структурі зросла з 1,2% до 1,9%, тобто на 0,7 в.п., що вказує на підвищення значущості цієї статті у загальній структурі витрат.

Витрати на дизельне паливо зросли з 78195,3 грн до 80390,1 грн (на 2194,9 тис.грн., або +2,3%). Частка зросла з 80,2% до 82,4% – найбільший вклад серед усіх видів палива. Спостерігається збільшення витрат Бензину А-76 з 9501,3 тис.грн. до 11423,0 тис.грн. (+1921,7 тис.грн., або +2,0%). Частка у структурі зросла з 9,7% до 11,7%. Витрати Бензину А-95 навпаки скоротилися з 6955,2 тис.грн. до 2741,1 грн (-4214,1 тис.грн., або -4,3%). Це

може бути пов'язано зі зменшенням використання техніки, що працює на цьому паливі, або переглядом маршрутів і графіків. Незначне скорочення витрат Масло Shell – на 39 тис.грн. (-0,1%), обсяги витрат залишаються стабільними і незначними в структурі. Витрати керосину збільшилися на 136,6 грн, що склало +0,1% у структурі витрат.

Незважаючи на загальне скорочення матеріальних витрат, питома вага витрат на паливо зросла, що свідчить про його зростаюче значення у виробничому процесі. Основний акцент робиться на дизельне паливо, як на ключовий ресурс, а зниження витрат на бензин А-95 може вказувати на оптимізацію автопарку або зміну технологічного процесу. Подальше дослідження доцільно зосередити на внутрішніх нормативних витратах пального, технічному стані машин та рівні контролю за використанням ресурсів.

2.2 Аналіз забезпеченості та руху виробничих запасів

Раціональне забезпечення підприємства виробничими запасами є критично важливою умовою стабільної виробничої діяльності. Від достатності обсягу запасів залежать безперервність виробничого процесу, своєчасність виконання замовлень, ефективність використання основних засобів та трудових ресурсів. Недостатній рівень запасів може призвести до простоїв і втрати доходу, натомість надмірні запаси – до заморожування оборотних коштів та підвищення витрат на зберігання.

Наявність неритмічності у постачанні або його часткова відсутність може бути згладжена чи повністю компенсована шляхом формування складських запасів матеріалів та інших ресурсів. Таким чином, запаси виконують роль буфера, що забезпечує безперервність виробничого процесу.

У ході аналітичного дослідження здійснюється оцінка загального обсягу складських запасів, простежується динаміка їх залишків, визначається рівень комплектності, а також виявляються непридатні чи зайві матеріали та

сировина. Основним критерієм оцінювання є нормативи, встановлені для окремих груп або видів ресурсів. Ці нормативи виражаються як у грошовому, так і в натуральному вимірі (наприклад, у днях забезпечення запасом).

Об'єктивна потреба у закупівлі матеріальних ресурсів розраховується як різниця між загальною потребою підприємства в певному виді матеріалів та обсягом забезпечення за рахунок внутрішніх резервів. Від точності визначення внутрішніх джерел залежить коректність розрахунків потреби у зовнішньому постачанні.

При цьому для оцінки використовують два показники: коефіцієнт забезпечення за планом (відношення величини матеріальних ресурсів, згідно з укладеними договорами, до планової потреби) і коефіцієнт забезпечення фактичний (відношення вартості фактично поставлених матеріальних ресурсів до планової потреби). Подібний аналіз проводиться індивідуально для кожного виду виробничих запасів. Аналіз рівня забезпеченості дільниці АТ «ПівдГЗК» виробничими запасами показує ступінь відповідності фактичного забезпечення матеріалами плановим потребам, а також ефективність виконання договорів із постачальниками.

Сталь тонколистова оцинкована: планова потреба становить 580 тонн, з яких 40 тонн покриваються за рахунок внутрішніх джерел, а 540 тонн – за рахунок зовнішніх. Укладено договорів на повний обсяг потреби (540 т), що відповідає 100% забезпеченості. Постачання перевищило запланований обсяг і становить 584 т, що свідчить про перевиконання зобов'язань на 108,1%. Відповідно, фактичний рівень забезпечення зовнішніми джерелами також становить 108,1%.

Сталь кутова: при плановій потребі в 740 т внутрішні джерела покривають лише 15 т, зовнішні – 725 т. Укладено договорів на 720 т, що становить 99,3% від потреби. Надійшло 704 т, що свідчить про виконання договорів на 97,8%. Фактичний рівень покриття потреби зовнішніми джерелами становить 97,1%, що є дещо нижчим за очікуваний показник.

Кисень технічний: загальна потреба – 480 м³, з яких 64 м³

покриваються внутрішньо, а 416 м³ – через закупівлі. Договори укладено на 410 м³ (98,6% забезпеченості), фактично поставлено 390 м³ (виконання – 95,1%), що призвело до фактичного забезпечення на рівні 93,8%.

Електроди: з 630 шт. потреби 38 шт. покриваються внутрішньо, 592 – зовнішні. Укладено договори на повну суму потреби (592 шт), що забезпечує 100% договірне покриття. Надійшло 590 шт. – 99,7% виконання договорів, що відповідає тому ж рівню фактичного забезпечення.

Швелер: найбільше забезпечення внутрішніми джерелами – 88 т із 126 т. Лише 38 т покриваються зовнішніми закупівлями, і всі вони повністю задовольнені як за укладеними договорами, так і за фактичним постачанням. Рівень забезпеченості – 100%.

Отже, рівень забезпечення дільниці виробничими запасами в цілому є високим. Для більшості позицій забезпеченість договорами перевищує 95%, а виконання договорів варіюється в межах 95–100%, що свідчить про високу ефективність логістичних процесів. Особливу увагу слід звернути на позиції, де рівень виконання договорів є нижчим за 100% (зокрема сталь кутова та кисень), що може призводити до ризиків перебоїв у виробництві. Загалом, показники забезпечення свідчать про надійність постачання та ефективне управління запасами на підприємстві.

Коефіцієнт забезпечення показує, наскільки фактичні обсяги виробничих запасів відповідають плановим. Значення >1 означає перевищення планових обсягів, =1 - виконання плану, <1 – недовиконання.

У таблиці 2.5 наведено результати розрахунку коефіцієнтів забезпечення основними видами виробничих запасів – як за плановими, так і за фактичними даними.

Аналіз отриманих коефіцієнтів дозволяє зробити низку важливих висновків щодо ефективності ресурсного забезпечення підприємства.

По позиції оцинкованої тонколистової сталі фактичний коефіцієнт забезпечення становить 1,0759, що перевищує плановий показник (1,0000) на 7,59%. Це свідчить про створення запасу понад запланований обсяг, що може

бути зумовлено як зростанням виробничих потреб, так і намаганням застрахуватися від потенційних перебоїв у постачанні.

Для сталі кутової зафіксовано незначне зниження фактичного коефіцієнта забезпечення до рівня 0,9716 порівняно з плановим значенням 0,9932. Відхилення становить –0,0216, тобто –2,16%, що не є критичним, однак потребує контролю для недопущення подібних тенденцій у майбутньому.

Більш суттєве зниження забезпеченості спостерігається за позицією кисню технічного: фактичне значення коефіцієнта становить 0,9458 проти планових 0,9875. Відхилення у – 4,17% може свідчити як про певні обмеження постачання, так і про зниження реального споживання або ефективніше використання ресурсу.

Щодо електродів, фактичний коефіцієнт (0,9968) майже повністю відповідає плановому (1,0000), що засвідчує стабільність постачання та відповідність планових розрахунків фактичним потребам підприємства.

Узагальнюючи результати аналізу, слід зазначити, що в цілому підприємство демонструє достатньо високий рівень відповідності фактичного забезпечення виробничими запасами плановим показникам. Відхилення не є суттєвими й свідчать про відносну збалансованість системи постачання. Водночас потребують подальшого моніторингу ті позиції, за якими виявлено стійке зниження забезпеченості, зокрема технічний кисень, аби уникнути можливих виробничих ризиків.

Виконання планових строків постачання матеріалів, тобто забезпечення ритмічності постачання, має важливе значення для стабільного функціонування виробничого процесу. Відхилення від встановлених термінів поставок може призвести до порушення графіка виробництва, що, своєю чергою, негативно впливає на виконання планових обсягів виготовлення та реалізації продукції. Для оцінки ритмічності поставок використовують такі показники: середньоквадратичне відхилення; рівень нерівномірності постачання; коефіцієнт варіації.

Середньоквадратичне відхилення рівня виконання плану постачання від середньомісячного рівня здебільшого визначають за формулою:

$$\sigma_x = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^{n}(\text{Кв}i - \overline{\text{Кв}})^2}{n}} \qquad (2.1)$$

де Кві – виконання плану постачання в і-му місяці;

Кв – середній рівень виконання плану постачання як відношення фактичної величини надходження матеріальних ресурсів на підприємство до планової;

n – кількість часових періодів (місяців, декад, днів), за якими проводиться дослідження.

Середньоквадратичне відхилення є абсолютним показником варіації, тобто виражається в тих же одиницях виміру, як і рівень виконання плану постачання та його середні (здебільшого у відсотках).

Рівень нерівномірності постачання розраховують як суму додатних і від'ємних відхилень від плану надходжень за місяць (декаду, день) за формулою:

$$\text{К}_{\text{нр}} = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^{n}(\text{Кв}i - 100)^2}{n}} \qquad (2.2)$$

Чим менш ритмічно надходять на підприємство матеріальні ресурси, тим вищий коефіцієнт нерівномірності постачання

Коефіцієнт варіації обчислюють за формулою:

$$\text{Vx} = \frac{\sigma\text{x}}{\text{Кві}} \qquad (2.3)$$

Він показує, наскільки відхиляється обсяг постачання за окремими часовими періодами від запланованого.

Проведемо аналіз рівномірності постачання за даними табл. 2.5. та обчислимо наступні показники:

– середньоквадратичне відхилення рівня виконання плану постачання від середньомісячного рівня за формулою (2.1):

$$\sigma_x = \sqrt{\frac{190,72}{12} = 3,98\%}$$

– рівень нерівномірності постачання за формулою (2.2):

$$Кнр = \sqrt{\frac{199,78}{12}} = 16,65\%$$

коефіцієнт варіації за формулою (2.3):

$$Vx = \frac{3,98}{100,87} = 0,1 \approx 0,039456$$

На основі даних таблиці 2.6 було здійснено кількісну оцінку рівномірності постачання металу шляхом обчислення відповідних статистичних показників.

Таблиця 2.6

Рівномірність постачання сталі тонколистової оцинкованої по дільниці АТ «ПівдГЗК»

Місяць	Надходження металу, т.		Відхилення від плану, т.	Виконання плану постачання (Кві), %	Відх. Факт. рівня від план. (Кві – 100), %	(Кві – 100)^2	(Кві – $\overline{Кв}$)	(Кві – $\overline{Кв}$)^2
	план	факт						
Січень	42	44	+2	104,76	+4,76	22,68	+3,89	15,16
Лютий	62	62	–	100,00	–	–	-0,87	0,75
Березень	48	47	-1	97,92	-2,08	4,34	-2,95	8,72
Квітень	41	44	+3	107,32	+7,32	53,54	+6,45	41,58
Травень	49	49	–	100,00	–	–	-0,87	0,75
Червень	43	44	+1	102,33	+2,33	5,41	+1,46	2,12
Липень	44	45	+1	102,27	+2,27	5,17	+1,40	1,97
Серпень	54	54	–	100,00	–	–	-0,87	0,75
Вересень	49	45	-4	91,84	-8,16	66,64	-9,03	81,58
Жовтень	52	52	–	100,00	–	–	-0,87	0,75
Листопад	47	46	-1	97,87	-2,13	4,53	-3,00	8,98
Грудень	49	52	+3	106,12	+6,12	37,48	+5,25	27,60
Разом	580	584	+4	x	x	199,78	x	190,72
Середнє значення				100,87				

Джерело: складено за даними аналітичного обліку АТ «ПівдГЗК»

По-перше, було визначено середньоквадратичне відхилення (σ_x) рівня виконання плану постачання від середньомісячного рівня. Значення σ_x

становить 3,98%, що свідчить про наявність певних відхилень фактичного постачання від планових обсягів упродовж року. Однак даний показник не є критично високим, що дозволяє припустити відносно стабільне виконання плану.

По-друге, обчислено коефіцієнт нерівномірності постачання (Кнр), який дорівнює 16,65%. Це значення сигналізує про помірну нерівномірність у динаміці надходжень металу протягом року, ймовірно зумовлену сезонними або організаційними чинниками (наприклад, збої в логістиці або нерівномірне завантаження постачальників).

Третім показником виступає коефіцієнт варіації (V_x), який дорівнює 0,0395 (≈3,95%). Значення варіації, що не перевищує 10%, зазвичай вважається допустимим у межах виробничо-логістичних процесів. Це підтверджує висновок про те, що варіативність постачання в цілому знаходиться в межах допустимої норми.

Отже, постачання сталі тонколистової оцинкованої до дільниці АТ «ПівдГЗК» протягом аналізованого періоду характеризується відносною рівномірністю. Незважаючи на незначну варіативність між місяцями, виявлені відхилення не перевищують критичних меж і не становлять суттєвої загрози для стабільності виробничого процесу. Разом з тим, для забезпечення ще більшої ритмічності постачання доцільно провести детальніший аналіз причин окремих коливань та за необхідності скоригувати графік постачання або умови співпраці з постачальниками.

2.3 Аналіз ефективності використання виробничих запасів

Розширення обсягів виробництва продукції в умовах функціонування ринкової економіки зумовлюється переважно не нарощенням обсягів використання матеріальних ресурсів, а підвищенням рівня їх раціонального застосування. У цьому контексті одним із ключових напрямів аналітичної діяльності є дослідження закономірностей формування матеріальних витрат,

а також виявлення потенціалу щодо їх оптимізації.

Для оцінювання ефективності використання матеріальних ресурсів у практиці економічного аналізу використовується система інтегрованих і часткових показників, базою розрахунку яких є сума матеріальних витрат. Це обумовлено тим, що в процесі виробничої діяльності матеріальні ресурси підлягають споживанню, а їхня вартість включається до складу витрат на виробництво як матеріальні витрати.

До узагальнюючих індикаторів, що характеризують ефективність використання матеріальних ресурсів, належать: прибуток у розрахунку на одну гривню матеріальних витрат, матеріаловіддача, матеріаломісткість, коефіцієнт співвідношення темпів приросту обсягів виробництва та матеріальних витрат, частка матеріальних витрат у собівартості продукції, а також коефіцієнт використання матеріалів (табл. 2.7). Наведені показники дозволяють здійснювати оцінку ефективності ресурсоспоживання як в цілому по підприємству, так і в розрізі його структурних підрозділів.

Таблиця 2.7

Узагальнюючи показники ефективності використання матеріальних ресурсів

Показник	Методика розрахунку	Призначення
Прибуток на одну гривню матеріальних витрат	Відношення прибутку від реалізації продукції до суми матеріальних витрат за відповідний період	Характеризує прибутковість матеріальних витрат
Матеріаловіддача продукції	Відношення обсягу виробленої продукції до суми матеріальних витрат за відповідний період	Характеризує вихід продукції з кожної гривні спожитих матеріальних ресурсів(сировини, матеріалів, палива, енергії тощо)
Матеріаломісткість продукції	Показник, обернений до матеріаловіддачі продукції	Показує, скільки матеріальних витрат припадає на гривню виробленої продукції
Коефіцієнт співвідношення темпів зростання обсягу виробленої продукції й матеріальних витрат	Відношення темпів зростання виробленої продукції до темпів зростання матеріальних витрат за відповідний період	Характеризує у відносному виразі динаміку матеріаловіддачі та фактори її зростання
Частка матеріальних витрат у	Відношення суми матеріальних витрат до собівартості	Відображає рівень використання матеріальних ресурсів, а також

Показник	Методика розрахунку	Призначення
собівартості продукції	виробленої (реалізованої) продукції	структуру витрат виробленої (реалізованої) продукції
Коефіцієнт використання матеріалів	Відношення суми фактичних матеріальних витрат до планових, перерахованих на фактичний випуск продукції	Характеризує рівень економного використання матеріалів у процесі виробництва, їх перевитрати порівняно з нормами

Джерело: [18]

Для здійснення поглибленого аналізу ефективності використання матеріальних ресурсів доцільно застосовувати систему часткових показників, які відображають рівень споживання окремих компонентів матеріальних витрат – таких як основні та допоміжні матеріали, паливо, енергоносії тощо.

Серед них ключовим індикатором виступає матеріаломісткість продукції, яка є однією з базових характеристик ресурсної ефективності. Аналіз цього показника здійснюється за кількома напрямами: вивчення рівня та динаміки матеріаломісткості в розрізі звітних періодів; дослідження змін за окремими елементами матеріальних витрат (зокрема, сировиномісткість, металомісткість, паливомісткість, енергомісткість тощо); оцінка впливу факторів на зміну загального рівня матеріаломісткості; аналіз матеріаломісткості провідних видів продукції, які визначають спеціалізацію підприємства.

Узагальнені результати аналізу динаміки показників ефективності використання матеріальних ресурсів представлено в таблиці 2.8.

На основі наведених показників динаміки використання матеріальних ресурсів підприємства за 2021-2022 роки здійснимо всебічний аналітичний огляд, спрямований на оцінку ефективності витрат матеріалів у виробничому процесі.

У 2022 році обсяг виробленої продукції зменшився на 38 706 055,1 тис. грн, що становить майже 75% падіння порівняно з попереднім роком.

Таблиця 2.8

Динаміка показників використання матеріальних ресурсів

Показники	2021 рік	2022рік	Абсолютне відхилення(+,-)
1. Обсяг виробленої продукції в порівнянних цінах, тис. грн	51652783	12946727,9	-38706055,1
2. Собівартість виробленої продукції, тис. грн	15894972	10464654	-5430318
3. Матеріальні витрати на виробництво продукції, тис. грн	8244727	4147689	-4097038
4. Матеріаломісткість продукції, коп./грн (ряд. 3 ÷ ряд. 1)	0,159618	0,320365	+0,160747
5. Матеріаловіддача продукції, коп./грн (ряд. 1÷ ряд. 3)	6,264947	3,121431	-3,143515
6. Частка матеріальних витрат у собівартості виробленої продукції, % (ряд. 3 ÷ ряд. 2 × 100)	51,8700	39,63522	-12,23480

Такий значний спад виробництва може бути зумовлений зовнішніми факторами: макроекономічною нестабільністю, війною, перебоями у ланцюгах постачання, зниженням попиту чи скороченням виробничих потужностей.

Собівартість продукції також суттєво зменшилася – з 15 894 972 тис. грн до 10 464 654 тис. грн (або на 5 430 318 тис. грн). Це логічно відповідає зниженню обсягів виробництва, але темпи зменшення собівартості менші, ніж темпи скорочення виробництва, що свідчить про зростання питомих витрат.

Матеріальні витрати знизилися на 4 097 038 тис. грн, що становить близько 50% скорочення. Зниження витрат не пропорційне до зменшення обсягів виробництва, що свідчить про зниження ефективності використання матеріалів.

Показник матеріаломісткості зріс з 0,1596 до 0,3204 коп./грн. Це означає, що на виробництво кожної гривні продукції у 2022 році витрачалося у 2 рази більше матеріальних ресурсів, ніж у 2021 році. Зростання матеріаломісткості – негативна тенденція, яка свідчить про погіршення ресурсної ефективності.

Показник матеріаловіддачі знизився з 6,26 до 3,12, тобто приблизно удвічі. Це ще один індикатор зниження ефективності: у 2022 році на 1 гривню матеріальних витрат вироблялося вдвічі менше продукції, ніж у попередньому році.

Частка матеріальних витрат у собівартості продукції зменшилась з 51,87% до 39,63%. Незважаючи на загальне скорочення витрат, зменшення частки матеріальних витрат може свідчити або про зміну структури собівартості, або про збільшення інших витрат (наприклад, адміністративних, енергетичних чи зарплатних), що потребує додаткового аналізу.

Отже, аналіз динаміки показників ефективності використання матеріальних ресурсів за 2021–2022 роки виявив тенденцію до зниження виробничої ефективності. Незважаючи на абсолютне скорочення витрат, зросла матеріаломісткість, знизилась матеріаловіддача, що свідчить про погіршення продуктивності використання матеріальних ресурсів.

Варто зазначити, що негативна динаміка показників ефективності використання матеріальних ресурсів є не лише наслідком внутрішніх управлінських рішень або організаційних особливостей підприємства, а й значною мірою відображає зовнішні макроекономічні чинники, які істотно вплинули на діяльність суб'єктів господарювання в Україні у 2022 році.

Зокрема, повномасштабне вторгнення росії призвело до низки критичних наслідків для промислових підприємств, у тому числі:

- втрата традиційних ринків збуту, особливо експортно орієнтованих;
- руйнування логістичних ланцюгів постачання, що вплинуло на ритмічність надходження сировини;
- перебої в енергопостачанні та транспортуванні, які ускладнили виробничий процес;
- переорієнтація виробництва на нові або тимчасові напрями збуту, що знижує ефективність використання ресурсів;
- зменшення обсягів виробництва через часткову консервацію потужностей або релокацію бізнесу в безпечніші регіони.

У цих умовах зростання матеріаломісткості та зниження матеріаловіддачі не є виключно проявом внутрішніх неефективностей, а швидше – відображенням загальної кризи у виробничому секторі, яка викликана війною, економічною невизначеністю, інфляцією та значними втратами інфраструктури.

У процесі аналізу використання матеріальних ресурсів особливої уваги заслуговує виявлення причин змін у рівні матеріаломісткості продукції. Такий аналіз проводиться на трьох аналітичних рівнях:

а)загальна матеріаломісткість усієї продукції, виробленої підприємством;

б) матеріаломісткість окремих видів продукції;

в) матеріаломісткість одиниці продукції.

Значення показника матеріаломісткості зумовлене як розміром сукупних матеріальних витрат, що припадають на виготовлення продукції, так і структурою та обсягом самого виробництва. Як видно зі схеми (рис. 2.3), на обсяг матеріальних витрат впливають кількісні характеристики виробництва, структура продукційного портфеля, норма витрат матеріалів, а також рівень цін на ресурси. У свою чергу, обсяг виготовленої продукції залежить не лише від її кількості та складу, а й від цінової політики підприємства, зокрема від відпускних цін на продукцію.

Таким чином, для об’єктивної оцінки ефективності матеріального забезпечення та ресурсозбереження доцільно здійснювати поетапний аналіз матеріаломісткості з урахуванням комплексного впливу факторів як виробничого, так і економічного характеру.

Аналіз матеріаломісткості окремих видів продукції здійснюється з метою оцінювання її рівня та ідентифікації причин його змін. Основними чинниками, що зумовлюють коливання цього показника, є зміни в питомих витратах матеріалів, вартості матеріальних ресурсів та ціні одиниці продукції. Алгоритм розрахунку впливу зазначених факторів на динаміку матеріаломісткості одиниці продукції наведено у таблиці 2.9.

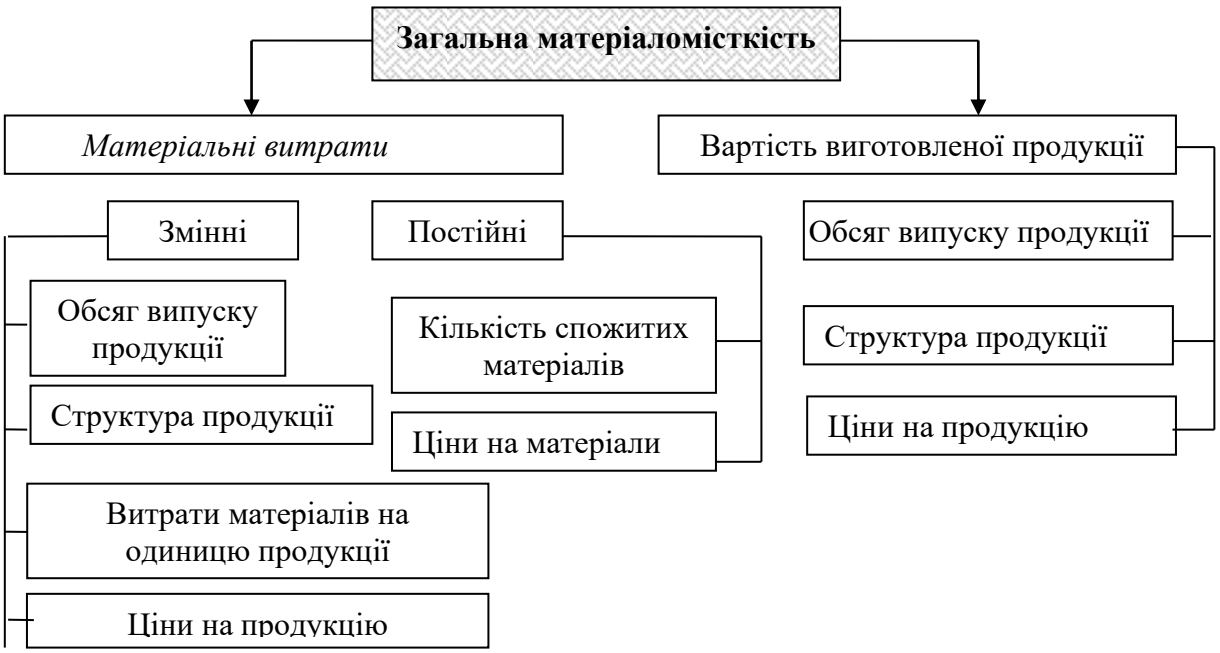

Рис. 2.3 Структурно-логічна схема факторного аналізу матеріаломісткості

Джерело:[26]

Таблиця 2.9

Факторний аналіз матеріаломісткості продукції підприємства

Підстановка	Взаємопов'язані фактори					Результативний показник ($М_{міст}$)	Кількісний вплив фактора	Назва фактора
	кількість виробленої продукції (ВП)	структура продукції (Ст)	питомі витрати матеріалів (М)	ціна матеріалу (Цм)	ціна одиниці продукції (Цо)			
1	ВП0	Ст0	М0	Цм0	Цо0	$\frac{ВП0 \times Ст0 \times М0 \times Цм0}{ВП0 \times Ст0 \times Цп0}$	—	—
2	ВП1	Ст0	М0	Цм0	Цо0	$\frac{ВП1 \times Ст0 \times М0 \times Цм0}{ВП1 \times Ст0 \times Цп0}$	ΔМміст = М2-М1	кількість виробленої продукції
3	ВП1	Ст1	М0	Цм0	Цо0	$\frac{ВП1 \times Ст1 \times М0 \times Цм0}{ВП1 \times Ст1 \times Цп0}$	ΔМміст = М3-М2	структура продукції
4	ВП1	Ст1	М1	Цм0	Цо0	$\frac{ВП1 \times Ст1 \times М1 \times Цм0}{ВП1 \times Ст1 \times Цп0}$	ΔМміст = М4-М3	питомі витрати матеріалів
5	ВП1	Ст1	М1	Цм1	Цо0	$\frac{ВП1 \times Ст1 \times М1 \times Цм1}{ВП1 \times Ст1 \times Цп0}$	ΔМміст = М5-М4	ціна матеріалу
6	ВП1	Ст1	М1	Цм1	Цо1	$\frac{ВП1 \times Ст1 \times М1 \times Цм1}{ВП1 \times Ст1 \times Цп1}$	ΔМміст = М6-М5	ціна одиниці продукції

Джерело: [38, с.186]

Побудуємо факторну модель матеріаломісткості ($М_{міст}$)

$$М_{міст} = \frac{МВ,грн.}{ВП,грн} = \frac{МВ,од. \times Цм}{ВП \times Цп} = \frac{М \times Цм}{Цп} = \frac{ВП \times Ст \times М \times Цм}{ВП \times Ст \times Цп} \quad (2.4)$$

$$Ммiст = (ВП \times Ст \times М \times Цм) / (ВП \times Ст \times Цо) \quad (2.5)$$

Де, МВ – матеріальні витрати

ВП – вироблена продукція

Ст – структура продукції

М – питомі витрати матеріалів ($\frac{МВ,од.}{ВП}$)

Цм – ціна матеріалу

Цп – ціна одиниці продукції

Проведемо факторний аналіз матеріаломісткості продукції АТ «ПівдГЗК» у розрізі видів продукції (додаток Е). Перш ніж приступити до розрахунків, сформуємо таблицю 2.10 із вхідними даними та визначимо середні значення для розрахунків.

Таблиця 2.10

Факторний аналіз матеріаломісткості продукції підприємства

Показник	2021 рік	2022 рік	Відхилення (+;-)
Обсяг виробленої продукції, тис.т.	12448,2	3669,2	-8779,0
- концентрат	6104,2	2144,2	-3960,0
- обкотиші	6344,0	1525,0	-4819,0
Витрати матеріалів, тис.грн.	8244727,0	4147689,0	-4097038,0
- концентрат	3132996,0	1924528,0	-1208468,0
- обкотиші	5111731,0	2223161,0	-2888570,0
Вартість продукції, тис.грн.	51652783,0	12946727,9	-38706055,1

Джерело: складено автором за даними звітності АТ «ПівдГЗК»

Визначимо середні значення для розрахунків.

1. Середня структура (питома вага):

Продукція	*Структура (план)*	*Структура (факт)*
Концентрат	6104,2 / 12448,2 ≈ 0,49	2144,23 / 3669,24 ≈ 0,58
Обкотиші	6344 / 12448,2 ≈ 0,51	1525,01 / 3669,24 ≈ 0,42

2. Питома матеріаломісткість (М):

Продукція	*М (план)*	*М (факт)*
Концентрат	3132996 / 6104,2 ≈ 513,32	1924528 / 2144,23 ≈ 897,48
Обкотиші	5111731 / 6344 ≈ 805,67	2223161 / 1525,01 ≈ 1457,82

3. Ціни:

Середня ціна матеріалів:

План: 8 244 727 / 12 448,2 ≈ 662,35 грн/т

Факт: 4 147 689 / 3 669,24 ≈ 1130,61 грн/т

Середня ціна продукції:

План: 51 652 783 / 12 448,2 ≈ 4 148,15 грн/т

Факт: 12 946 727,9 / 3 669,24 ≈ 3 528,73 грн/т

Вхідні дані для проведення факторного аналізу матеріаломісткості продукції наведено у таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Факторний аналіз матеріаломісткості продукції підприємства

№ середніх значень	ВП	Ст	М	Цм	Цо	Ммiст	Назва фактора
1	12448,2			1		0,1596	—
-концентрат		0,49	513,54		3214,7		
- обкотиші		0,51	805,78		5048,4		
2	3669,24			1		0,1702	Кількість виробленої продукції
-концентрат		0,49	513,54		3214,7		
- обкотиші		0,51	805,78		5048,4		
3	3669,24			1		0,1653	Структура продукції
- концентрат		0,58	513,54		3214,7		
- обкотиші		0,42	805,78		5048,4		
4	3669,24			1		0,2831	Питомі витрати матеріалів
- концентрат		0,58	897,55		3214,7		
- обкотиші		0,42	1458,3		5048,4		
5	3669,24			1,03		0,2956	Ціна матеріалу
-концентрат		0,58	897,55		3214,7		
- обкотиші		0,42	1458,3		5048,4		
6	3669,24			1,03		0,3204	Ціна одиниці продукції
- концентрат		0,58	897,55		2800		
- обкотиші		0,42	1458,3		4552		

Розрахунок впливу факторів на зміну матеріаломісткості продукції проводиться за формулою 2.5, а результати узагальнено у таблиці 2.12.

Таблиця 2.12

Розрахунок впливу факторів на зміну матеріаломісткості продукції

№	Формула розрахунку	Результат ($М_{міст}$)
1	(ВП0×Ст0×М0×Цм0)/(ВП0×Ст0×Цо0)	0,1596
2	(ВП1×Ст0×М0×Цм0)/(ВП1×Ст0×Цо0)	-
3	(ВП1×Ст1×М0×Цм0)/(ВП1×Ст1×Цо0)	0,1547
4	(ВП1×Ст1×М1×Цм0)/(ВП1×Ст1×Цо0)	0,2725
5	(ВП1×Ст1×М1×Цм1)/(ВП1×Ст1×Цо0)	-
6	(ВП1×Ст1×М1×Цм1)/(ВП1×Ст1×Цо1)	0,3204

$$M1=\frac{0,49\times513,32+0,51\times805,67}{4148,15}=\frac{662,35}{4148,15}\approx0,1596$$

Підстановка 2 (зміна обсягу ВП не впливає). Обсяг випущеної продукції скорочується, але оскільки в формулі він скорочується в чисельнику й знаменнику, впливу не буде.

$$M3=\frac{0,58\times513,32+0,42\times805,67}{4148,15}=\frac{641,97}{4148,15}\approx0,1547$$

$$M4=\frac{0,58\times897,48+0,42\times1457,82}{4148,15}=\frac{1130,61}{4148,15}\approx0,2725$$

Підстановка 5 (ціна матеріалу факт – вже враховано у зміні питомих витрат), не потрібно окремо враховувати, оскільки матеріаломісткість враховує витрати.

$$M6=\frac{1130,61}{3528,73}\approx0,3204$$

Розрахуємо кількісний вплив факторів на зміну матеріаломісткості (табл.2.13).

Проведений факторний аналіз матеріаломісткості дозволив виявити ключові причини змін цього показника на підприємстві у звітному періоді. Загалом відбулося погіршення матеріаломісткості продукції, що проявилося в її зростанні з 0,1596 до 0,3204 (тобто більше ніж у 2 рази). Це означає, що на виробництво одиниці продукції стало витрачатися значно більше матеріальних ресурсів у грошовому вимірі відносно її вартості.

Таблиця 2.13

Розрахунок кількісного вплив факторів на зміну матеріаломісткості

Фактор	Вплив на матеріаломісткість	Примітки
Обсяг виробництва	0	Нейтральний
Структура продукції	–0,0049	Покращила структуру, зменшила витрати
Питомі витрати матеріалів	+0,1178	Погіршення — значне зростання витрат
Ціна одиниці продукції	+0,0479	Зниження ціни погіршило матеріаломісткість
Загальна зміна	≈ +0,1608	Загальне погіршення

Найбільш суттєвий негативний вплив мала зміна питомих витрат матеріалів – зростання витрат на виробництво концентрату та обкотишів призвело до збільшення матеріаломісткості на 0,1178. Це свідчить про недостатню ефективність використання сировини, можливе погіршення технічних умов виробництва або зниження якості вхідних матеріалів.

Другим вагомим чинником стало зменшення середньої ціни реалізації продукції, що призвело до додаткового зростання матеріаломісткості на 0,0479. Зниження ціни може бути пов'язане зі змінами кон’юнктури ринку, тиском конкурентів або зниженням якості продукції.

Натомість зміна структури виробництва позитивно вплинула на матеріаломісткість – за рахунок збільшення частки продукції з нижчим рівнем витрат (концентрату), показник знизився на 0,0049. Це свідчить про потенціал оптимізації продуктового портфеля з метою покращення ефективності витрат.

Таким чином, для покращення матеріаломісткості продукції підприємству доцільно:

- здійснити детальний аудит процесів витрат матеріалів та виявити внутрішні джерела перевитрат;
- проаналізувати цінову політику та ринкову конкурентоспроможність продукції;

- підтримувати ефективну структуру виробництва з орієнтацією на продукти з нижчою питомою матеріаломісткістю.

Загальна тенденція до зростання матеріаломісткості є негативною та потребує управлінського втручання, оскільки вона безпосередньо впливає на собівартість, рентабельність і конкурентоспроможність підприємства.

Висновки до розділу 2

Аналіз виробничих запасів виконує ключову роль у системі управління витратами, дозволяючи оцінити ефективність використання ресурсів, виявити внутрішні резерви зниження собівартості продукції та підвищення прибутковості.

Вивчення складу і структури об'єкту, який досліджується розпочато з аналізу активу балансу, адже виробничі запаси є окремою групою запасів, які входять до складу оборотних активів підприємства та відображаються в активі його балансу. На підставі проведеного аналізу структури та динаміки активів підприємства виявлено істотне скорочення загального обсягу активів на 35,8%, що свідчить про зменшення ресурсного потенціалу підприємства.

Основне зниження припадає на необоротні активи, обсяг яких зменшився на 2248852 тис.грн (−10,5%).

Проведено аналіз динаміки та структури виробничих запасів підприємства. Загальна сума виробничих запасів у звітному році зменшилася на 2,4% порівняно з попереднім роком та відбулися суттєві структурні зміни. Найбільшу питому вагу у загальному обсязі займають сировина та паливо.

У ході аналітичного дослідження проведена оцінка загального обсягу складських запасів, динаміка їх залишків, визначений рівень комплектності. Основним критерієм оцінювання є нормативи, встановлені для окремих груп або видів ресурсів. Ці нормативи виражаються як у грошовому, так і в натуральному вимірі (наприклад, у днях забезпечення запасом).

Рівень забезпечення матеріальними ресурсами з зовнішніх джерел

встановлювалася як частка ресурсів, законтрактованих відповідно до укладених угод, у загальній потребі, яку неможливо покрити власними силами. Отже, рівень забезпечення дільниці виробничими запасами в цілому є високим. Для більшості позицій забезпеченість договорами перевищує 95%, а виконання договорів варіюється в межах 95–100%, що свідчить про високу ефективність логістичних процесів.

Для оцінювання ефективності використання матеріальних ресурсів у практиці економічного аналізу використовується система інтегрованих і часткових показників, базою розрахунку яких є сума матеріальних витрат.

До узагальнюючих індикаторів, що характеризують ефективність використання матеріальних ресурсів, належать: прибуток у розрахунку на одну гривню матеріальних витрат, матеріаловіддача, матеріаломісткість, коефіцієнт співвідношення темпів приросту обсягів виробництва та матеріальних витрат, частка матеріальних витрат у собівартості продукції, а також коефіцієнт використання матеріалів. Наведені показники дозволяють здійснювати оцінку ефективності ресурсоспоживання як в цілому по підприємству, так і в розрізі його структурних підрозділів.

Для здійснення поглибленого аналізу ефективності використання матеріальних ресурсів використана система часткових показників, які відображають рівень споживання окремих компонентів матеріальних витрат – таких як основні та допоміжні матеріали, паливо, енергоносії тощо. Серед них ключовим індикатором виступає матеріаломісткість продукції, яка є однією з базових характеристик ресурсної ефективності. На основі наведених показників динаміки використання матеріальних ресурсів проведено оцінку ефективності витрат матеріалів у виробничому процесі.

За результатами аналізу виявлена негативна динаміка показників ефективності використання матеріальних ресурсів, яка є наслідком як внутрішніх управлінських рішень так і значною мірою зовнішніми макроекономічними чинниками, які істотно вплинули на діяльність суб'єктів господарювання в Україні після 2022 року.

ВИСНОВКИ

На підприємствах різних галузей економіки запаси є найбільш важливою та значною частиною активів, виробничого капіталу. Вони посідають особливе місце в складі майна, домінуючу позицію в структурі витрат, а тому суттєво впливають на результати господарської діяльності та висвітлення інформації про фінансовий стан підприємства. Їхній систематизований облік та якісний аналіз ефективності використання є гарантією ефективного управління підприємством.

Економічна сутність виробничих запасів, їх склад, класифікаційні групи в роботі визначені з використанням нормативних документів.

Виробничі запаси поділяють на такі групи, як матеріали, поточні біологічні активи, малоцінні та швидкозношувані предмети.

Для розкриття теми роботи обрано АТ «Південний ГЗК». За даними офіційного сайту акціонерного товариства, сумарна виробнича потужність фабрик складає майже 11,0 млн тон концентрату та 17,5 млн.тон агломерату на рік. Компанія постійно здійснює моніторинг фінансових показників, зокрема показники ліквідності за звітний період на високому рівні.

Відповідно до облікової політики товариства, організація обліку виробничих запасів є основою для створення інформаційної бази з метою управління рухом виробничих запасів на підприємстві. Окреслені завдання, які виконуються обліковими працівниками, відповідальними за бухгалтерський облік запасів.

Кожна господарська операція з надходження та вибуття запасів оформлюється відповідним первинним документом, який повинен містити обов’язкові реквізити. Практика підприємства показала, що процес обліку виробничих запасів є трудомісткою ділянкою. Тому, щоб уникнути помилок і порушень при зборі і реєстрації оперативних фактів, що підлягають обліку, розроблено детальні інструкції виконавцям. Так, для врегулювання документування створені внутрішні регламенти: «Положення з обліку руху

та зберігання запасів», «Положення про порядок забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту». В Положеннях з обліку руху та зберігання запасів по комбінату приділена увага особливостям обліку окремих видів ТМЦ, що використовуються в різних цехах виробництва та виготовлені з вартісних матеріалів: колосників, транспортерної стрічки та ін. Має свої особливості процес документування операцій з МШП, з паливно-мастильними матеріалами.

На підприємстві створена постійно діюча інвентаризаційна комісія, яка керується в своїй роботі внутрішнім регламентом «Політика по проведенню інвентаризації».

Запаси надходять на склади підприємства з різних джерел, в основному від постачальників відповідно до укладених договорів на поставку. Первісна вартість запасів визначається залежно від способу їх надходження на підприємство.

Вибуття виробничих запасів на підприємстві пов'язано в основному з процесом виробництва. Використані у виробництві запаси підлягають нормуванню. Щомісяця по підприємству формується наказ Про затвердження питомих витрат енергоносіїв, сировини, матеріалів. Використані виробничі запаси включаються до складу матеріальних витрат. У зв’язку з цим важливого значення набуває правильна організація процесу ведення синтетичного та аналітичного обліку використання виробничих запасів безпосередньо на виробничі та невиробничі цілі.

Аналітичний облік виробничих запасів використаних у виробництві базується в залежності від особливостей технології організації виробництва і ведеться: за місцями виникнення витрат; усередині виробництва або цеху (дільниці) – за носіями витрат, за виконаними роботами та послугами виробничого характеру; за статями калькуляції витрат.

Для формування бухгалтерських записів з надходження та використання виробничих запасів використані регістри обліку товариства –

Аналіз рахунку 20,22 за субрахунками, оборотно-сальдові відомості та ін.

Проблемними питаннями для кожного великого промислового підприємства є встановлення основних напрямків формування політики управління виробничими запасами. Одним із таких напрямів є використання прийомів логістики, важливе місце у їх застосуванні відводиться обліку, як основі інформаційного забезпечення всіх видів діяльності, пов'язаних з наявністю і рухом запасів.

Для управління матеріальними ресурсами у товаристві на постійній основі визначають реальну потребу в засобах виробництва і обсяги закупівлі на наступні періоди за підрозділами, за якими будуть споживатися матеріальні ресурси.

Аналіз виробничих запасів виконує ключову роль у системі управління витратами, дозволяючи оцінити ефективність використання ресурсів, виявити внутрішні резерви зниження собівартості продукції та підвищення прибутковості.

Проведено аналіз динаміки та структури виробничих запасів підприємства. Найбільшу питому вагу у загальному обсязі займають запасні частини, сировина та паливо. Загальна сума виробничих запасів у звітному році зменшилася на 2,4% порівняно з попереднім роком та відбулися суттєві структурні зміни.

Для оцінювання ефективності використання матеріальних ресурсів у практиці економічного аналізу використовується система інтегрованих і часткових показників, базою розрахунку яких є сума матеріальних витрат.

Наведені показники дозволяють здійснювати оцінку ефективності ресурсоспоживання як в цілому по підприємству, так і в розрізі його структурних підрозділів.

Для здійснення поглибленого аналізу ефективності використання матеріальних ресурсів використана система часткових показників, які відображають рівень споживання окремих компонентів матеріальних витрат – таких як основні та допоміжні матеріали, паливо, енергоносії тощо.

Серед них ключовим індикатором виступає матеріаломісткість продукції, яка є однією з базових характеристик ресурсної ефективності.

За результатами аналізу виявлена негативна динаміка показників ефективності використання матеріальних ресурсів, яка є наслідком як внутрішніх управлінських рішень так і значною мірою зовнішніми макроекономічними чинниками, які істотно вплинули на діяльність суб'єктів господарювання в Україні після 2022 року.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз стану і ефективності використання виробничих запасів підприємства. Science and Education a New Dimension. 2023. № 8(2). URL: https://www.scilook.eu/index.php/slif/article/view/slif08-02-032scilook.eu+1essuir.sumdu.edu.ua+1

2. Аналітична діагностика ефективності використання запасів підприємства. Проблеми та перспективи розвитку підприємництва. 2024. № 15(09). URL: https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2024-15-09-03reicst.com.ua+1reicst.com.ua+1

3. Білик М. С. Ідентифікація запасів в управлінні логістичною системою. Вісник національного університету «Львівська політехнічка». 2010. № 669. С. 254–261.

4. Бондаренко О. М., Тітаренко А. Д. Економічна сутність та класифікація запасів: обліковий та управлінський аспекти. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 2. С. 63–67. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.2.63

5. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський управлінський облік : підручник. Житомир : ЖДТУ, 2013. 512 с.

6. Бухгалтерський фінансовий облік [текст]: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів [Ф.Ф. Бутинець та ін.]; під заг. ред. [і з передм.] Ф.Ф. Бутинця. - 8-ме вид., доп. і перероб. - Житомир: ПП «Рута», 2009. 912 с.

7. Василенко В.О. Виробничий менеджмент: навч. посібник – К. : ЦУЛ, 2003. 532 с.

8. Гордієнко Н. І. Фінансовий облік : навч. посіб. Харків. нац. ун-т міськ. госпва ім. О М. Бекетова. 3-тє вид., перероб. і допов.– Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. 288 с. URL:prints.kname.edu.ua/62308/1/2021%2022Н%20%20навч.посіб.%20Гордієнко%20НІ.pdf

9. Грицай , О., & Папіш , В. (2024). Розвиток інформаційних технологій

в Україні та їх інтегрування у сфері бухгалтерського обліку. Економіка та суспільство, (61). URL:https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-88

10. Грицишен Д. О. Обліково-аналітичне забезпечення управління виробничими запасами підприємства. Вісник житомирського державного технологічного університету. серія : економічні науки. 2014. № 4. С. 268-276. URL: http://nbuv.gov.ua/ujrn/vzhdtu_econ_2014_4_38

11. Дикань В. Л. Логістичне управління матеріально-технічним забезпеченням підприємств залізничного транспорту. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2014. Вип. 45. С. 51-54. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vetp_2014_45_11.

12. Дмитренко А.В. Балабась І.В. Економічна сутність поняття виробничі запаси. Економіка і регіон. 2016. №2 (57). С. 149-152.

13. Івашкевич В. Б. Управлінський облік і контроль. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 432 с.

14. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства Фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text (дата звернення: 09.02.2025).

15. Кірейцев Г. Г. Економіка підприємства : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 480 с.

16. Кононенко В. А. Облік виробничих запасів: сучасний стан та напрямки вдосконалення / В. А. Кононенко, Ж. П. Цупаленко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. - 2016. Вип. 16(1). - С. 147-151. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_16%281%29__38

17. Крупка Я.Д. Фінансовий облік: підручник: 4-те вид.,та перероб./ Я.Д.Крупка, З.В.Задорожний, Н.П.Денчук та ін. Тернопіль: ЗУНУ, 2024. 490 с. URL: http: //dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/53367/1/ Фінансовий% 20 облік-2024.pdf

18. Кузьмін О. Є., Мельник О. Г. Контролінг запасів підприємства : монографія. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2020. 248 с.

19. Кузьмін О.Є. Бюджетування в системі управління організацією: теоретичні та прикладні засади: монографія. К. : Кондор, 2007. 234 с.

20. Максименко Д. Організація аналітичної роботи як основа прийняття ефективних управлінських рішень на підприємстві. URL: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/natural/Nvuu/Ekon/2010_29_1/statti/51.htm

21. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. №433. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text (дата звернення: 09.02.2025).

22. Моделі та методи управління виробничими запасами на підприємстві. Проблеми та перспективи розвитку підприємництва. 2024. № 15(09). URL: https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2024-15-09-0

23. Мошковська, О., & Лахно, К. (2022). Фінансовий облік і контроль виробничих запасів на молокопереробних підприємствах: аналіз сучасного стану та шляхи вдосконалення. Економіка та суспільство, (38). URL:https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-68

24. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. Дата оновлення 07.11.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ z0336-13#Text (дата звернення: 04.02.2025).

25. Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». Наказ Мінфін України; Положення від 20.10.1999 № 246 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text (дата звернення: 09.02.2025).

26. Облік і аналіз ефективності використання виробничих запасів на підприємстві. Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. – 2016.№ 10. URL: https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/10/16.pdf

27. Оцінка ефективності використання виробничих запасів як підґрунтя для прийняття зважених управлінських рішень [Електронний ресурс] //

Економіка та суспільство. 2017. Т. 4(2). URL: https://economics-msu.com.ua/uk/journals/tom-4-2-2017/otsinka-efektivnosti-vikoristannya-virobnichikh-zapasiv-yak-pidgruntya-dlya-prynyattya-zvazhenikh-upravlinskikh-risheneconomics-msu.com.ua

28. Панасюк, В., Бурденюк, Т., Мужевич, Н. (2021). Особливості цифрової трансформації обліку. Галицький економічний вісник, № 1 (68), с. 70–76.

29. Південний гірничо-збагачувальний комбінат [Електронний ресурс]. – URL: https://www.ugok.com.ua/ua/reportsdoc.php – Назва з екрана.

30. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 09.12.2011 №1591. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text (дата звернення: 09.02.2025).

31. Податковий кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text

32. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань від 02.09.2014 № 879 [Електронний ресурс]. – URL: http://zakon4.rada.gov.ua /laws/show/z1365-14.

33. Польова, Т. В., & Охрей, Т. С. (2020). Методично-організаційні особливості обліку виробничих запасів підприємств. Економічний простір, (160), 124-128. URL: https://doi.org/10.32782/2224-6282/160-23

34. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: https: //zakon. rada. gov. ua/laws/ show/996-14#Text

35. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів. Наказ Мінфін України, Рекомендації від 10.01.2007 № 2. https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text

36. Пушкар М.С. Фінансовий облік: Підручник. Тернопіль: Карт-бланш,2002. 628 с.

37. Рабоконь Ю. С. Економічна сутність виробничих запасів, їх оцінка

та облікове забезпечення. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2018. № 8. С. 102-110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efmapnp_2018_8_10

38. Сопко В. В. Економічний аналіз: підручник. Київ: КНЕУ, 2011. 608 с.

39. Співак С. Діджиталізація процесів бухгалтерського обліку. Соціально-економічні проблеми і держава. 2021. Вип. 2 (25). С. 113-119. URL: http://sepd. tntu.edu.ua/ images/ stories/ pdf/ 2021/21ssmpbo.pdf

40. Старенька, О. М. Стан використання сучасних інформаційних технологій для бухгалтерського обліку на підприємствах. Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць. Одеса: Одеський національний економічний університет. 2022. № 1-2 (80-81). С. 61-75. http://vsed.oneu.edu.ua/collections/2022/80-81/pdf/61-75.pdf

41. Степаненко О. І. Виробничі запаси: їх економічна природа та роль в господарській діяльності підприємства. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство : зб. наук. пр. Ужгород, 2023. Вип. 47. С. 108–114.

42. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України: підруч. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. К.: А.С.К., 2007. 784 с

43. Огійчук М.Ф., Плаксієнко В.Я., Беленкова М.І. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: підручник. К.: Алерта, 2011. 1042 с.

44. Шевченко, Л. Я., & Мулява, В. Р. (2022). Сутність виробничих запасів, проблеми обліку та напрями його вдосконалення на підприємстві. Економіка, управління та адміністрування, (4(102), 72–76. URL: https://doi.org/10.26642/ema-2022-4(102)-72-76

45. Шендригоренко М.Т. Виробничі запаси: нормативно-правове регулювання обліку та пропозиції з підвищення ефективності внутрішнього аудиту. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. 2019. Вип. 36. С.182-187. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2019_36_27

ДОДАТКИ

Додаток А

Трактування поняття «запаси» в наукових джерелах

Автор	*Визначення*
І.А. Бержанір	Запаси слід трактувати як частину матеріальних ресурсів підприємства, які є сукупністю предметів праці й перебувають на підприємстві у вигляді сировини, матеріалів, купівельних напівфабрикатів та комплектуючих деталей, палива, тари і тарних матеріалів, будівельних матеріалів, запасних частин та інших матеріалів, що становлять матеріальну основу продукції підприємства, надають їй якісних властивостей, беруть участь у виробництві протягом одного виробничого циклу і повністю переносять свою вартість на вартість готової продукції
Н.М. Бондаренко А.М. Яресько	Запаси виступають активами, що придбані зі сторони або самостійно виготовлені й утримуються підприємством для продажу, використання у процесі виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва та адміністративних потреб за умови їх повного споживання в одному операційному циклі
Н.М. Гудзенко, Ю.В. Гибало	Запаси є складовою частиною групи матеріальних ресурсів, які формують економічні (виробничі) ресурси підприємства, становлять основу продукції, що виготовляється, та сприяють процесу її виготовлення або поліпшують властивості готової продукції
А.В. Дмитренко І.В. Балабась	Запаси – це сукупність предметів праці, які знаходяться на підприємстві у вигляді складських запасів основних та допоміжних матеріалів, а також палива, запасних частин, зворотних відходів, тари та інших матеріалів, які призначені для використання як у виробничому процесі, так і для будь-яких інших потреб підприємства за умови їх повного споживання в одному операційному циклі
Н.І. Коваль	Запаси є складовою частиною групи матеріальних ресурсів, які формують виробничі ресурси підприємства
О.А. Подолянчук	Запаси – це матеріальні оборотні активи, які протягом операційного циклу використовуються в повному обсязі для створення продукції, товарів, надання послуг, виконання робіт, а також для будь-яких господарських чи управлінських потреб підприємства
Л.О. Рубан, Т.І. Яковенко	Запаси є предметами праці, які одноразово використовуються у виробничому процесі, а свою вартість повністю переносять на готову продукцію. Ототожнювати поняття «матеріальні ресурси» із запасами не можна, оскільки останні включають лише предмети праці. Поняття «матеріальні ресурси» є більш широким, а терміни «запаси», «предмети праці» є лише їх частиною
О.І. Гадзевич, Т.А. Шпатиковська	Запаси – складова частина предметів праці, які беруть участь у виготовленні продукції, але, які безпосередньо ще не задіяні у виробничому процесі, споживаються протягом одного виробничого циклу і всю свою вартість переносять на вартість кінцевого продукту

Додаток Б

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПІВДЕННИЙ ГІРНИЧО-ЗБАГАЧУВАЛЬНИЙ КОМБІНАТ»

Фінансова інформація за 12 місяців, що закінчилися 31 грудня 2022 року (в тисячах гривень) – Баланс (звіт про фінансовий стан)

			КОДИ
	Дата (рік, місяць, число)		2023 01 01
Підприємство	АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПІВДЕННИЙ ГІРНИЧО-ЗБАГАЧУВАЛЬНИЙ КОМБІНАТ»	за ЄДРПОУ	00191000
Територія	ДНІПРОПЕТРОВСЬКА	за КОАТУУ	1211036900
Організаційно-правова форма господарювання	Акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності	Добування залізних руд	за КВЕД	07.10
Середня кількість працівників	5 473		
Адреса, телефон	м. КРИВИЙ РІГ, ДНІПРОПЕТРОВСЬКА обл., 50026		
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака			
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці): за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку			
за міжнародними стандартами фінансової звітності			V

БАЛАНС (ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН)

станом на 31 грудня 2022

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	Примітка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2		3	4
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000		111 453	100 036
первісна вартість	1001		159 247	163 344
накопичена амортизація	1002		47 794	63 308
Незавершені капітальні інвестиції	1005	8	3 435 550	2 205 671
Основні засоби	1010		13 335 226	12 752 623
первісна вартість	1011		16 739 938	18 456 862
Знос	1012	8	3 404 712	5 704 239
Інвестиційна нерухомість	1015		-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016		-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017		-	-
Довгострокові біологічні активи	1020		-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021		-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022		-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		-	-
Інші фінансові інвестиції	1035		-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	11	-	7 901 764
Відстрочені податкові активи	1045	14	-	462 968
Гудвіл	1050		-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060		-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065		-	-
Інші необоротні активи	1090		-	-
Усього за розділом I	1095		16 882 229	23 423 062
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	9	1 031 513	678 184
Виробничі запаси	1101		456 864	365 205
Незавершене виробництво	1102		-	-
Готова продукція	1103		573 734	312 311
Товари	1104		915	668
Поточні біологічні активи	1110		-	-
Депозити перестрахування	1115		-	-
Векселі одержані	1120		-	-

БАЛАНС (ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН) (продовження)

Актив	Код рядка	Примітка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2		3	4
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	11	17 738 601	9 303 740
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	11	205 917	1 077 023
з бюджетом	1135	11	996 837	282 384
у тому числі з податку на прибуток	1136		189 848	110 744
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140		-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145		-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	11	9 600	330 048
Поточні фінансові інвестиції	1160		-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	10	607 380	909 433
Готівка	1166		-	7
Рахунки в банках	1167		607 380	909 426
Витрати майбутніх періодів	1170		181 178	47 621
Частка перестраховика у страхових резервах	1180		-	-
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181		-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182		-	-
резервах незароблених премій	1183		-	-
інших страхових резервах	1184		-	-
Інші оборотні активи	1190		-	-
Усього за розділом II	1195		20 771 026	12 628 433
III. Необоротні активи, утримувані для продажу,	1200		-	-
Баланс	1300		37 653 255	36 051 495

БАЛАНС (ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН) (продовження)

Пасив	Код рядка	Примітка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2		3	4
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	12	437 448	437 448
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401		-	-
Капітал у дооцінках	1405	12	2 380 118	2 469 361
Додатковий капітал	1410		-	-
Емісійний дохід	1411		-	-
Накопичені курсові різниці	1412		-	-
Резервний капітал	1415		40 626	40 626
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420		29 800 730	29 719 036
Неоплачений капітал	1425			-
Вилучений капітал	1430		-	-
Інші резерви	1435		-	-
Усього за розділом I	1495		32 658 922	32 666 471
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	14	564 786	
Пенсійні зобов'язання	1505	15	1 551 900	905 612
Довгострокові кредити банків	1510		-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515		156	179
Довгострокові забезпечення	1520		44 065	3 575
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521		-	-
Цільове фінансування	1525		-	17
Благодійна допомога	1526		-	-
Страхові резерви	1530		-	-
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531		-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532		-	-
резерв незароблених премій	1533		-	-
інші страхові резерви	1534		-	-
Інвестиційні контракти	1535		-	-
Призовий фонд	1540		-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545		-	-
Усього за розділом II	1595		2 160 907	909 383
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600		-	-
Векселі видані	1605		-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		-	-
товари, роботи, послуги	1615		1 056 815	678 476
розрахунками з бюджетом	1620	13	513 348	908 345
у тому числі з податку на прибуток	1621		-	-
розрахунками зі страхування	1625		17 767	82 739
розрахунками з оплати праці	1630		68 151	29 752
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635		999	55
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640		151 950	143 445
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645		-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650		-	-
Поточні забезпечення	1660		133 446	171 244
Доходи майбутніх періодів	1665		-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670		-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	13	890 950	461 585

БАЛАНС (ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН) (продовження)

Пасив	Код рядка	Примітка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2		3	4
Усього за розділом III	1695		2 833 426	2 475 641
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800		-	-
Баланс	1900		37 653 255	36 051 495

Ця фінансова інформація затверджена до випуску від імені Компанії 23 серпня 2023 року:

Керівник
М.П.
Головний бухгалтер

підпис — Костянтин ФЕДІН
ім'я, прізвище

підпис — Наталя ЄВГЕНОВА
ім'я, прізвище

Додаток В

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПІВДЕННИЙ ГІРНИЧО-ЗБАГАЧУВАЛЬНИЙ КОМБІНАТ»

Фінансова інформація за 12 місяців, що закінчилися 31 грудня 2022 року (в тисячах гривень) – Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)

			КОДИ		
		Дата (рік, місяць, число)	2023	01	01
Підприємство	АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПІВДЕННИЙ ГІРНИЧО-ЗБАГАЧУВАЛЬНИЙ КОМБІНАТ» (найменування)	за ЄДРПОУ	00191000		

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ (ЗВІТ ПРО СУКУПНИЙ ДОХІД)

За 2022 р.

Форма №2 Код за ДКУД 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	Примітка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2		3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	6	9 252 212	51 603 393
Чисті зароблені страхові премії	*2010*		-	-
премії підписані, валова сума	*2011*		-	-
премії, передані у перестрахування	*2012*		-	-
зміна резерву незароблених премій, валова	*2013*		-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	*2014*		-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів,робіт, послуг)	2050	16	(7 505 694)	(10 216 556)
Чисті понесені збитки за страховими	*2070*		-	-
Валовий: прибуток	2090		1 746 518	41 386 637
збиток	2095		-	-
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	*2105*		-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових	*2110*		-	-
зміна інших страхових резервів, валова	*2111*		-	-
зміна частки перестраховиків в інших	*2112*		-	-
Інші операційні доходи	2120	17	6 350 634	1 127 053
у тому числі: дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	*2121*		-	-
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	*2122*		-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	*2123*		-	-
Адміністративні витрати	2130	16	(178 763)	(312 628)
Витрати на збут	2150	16	(1 523 995)	(4 693 643)
Інші операційні витрати	2180	17	(6 922 943)	(1 691 008)
У т.ч. чисте нарахування очікуваних кредитних збитків по фінансовим активам	*21801*		*(6 709 548)*	(77 304)
у тому числі: витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	*2181*		-	-
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	*2182*		-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190			35 816 611
збиток	2195		(528 549)	-

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ (ЗВІТ ПРО СУКУПНИЙ ДОХІД) (продовження)

Стаття	Код рядка	Примітка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2		3	4
Доход від участі в капіталі	2200		-	-
Інші фінансові доходи	2220	17	18 748	81 913
Інші доходи	2240	17	2 087	7 221
у тому числі: *дохід від благодійної допомоги*	2241			
Фінансові витрати	2250	17	(184 607)	(239 896)
Втрати від участі в капіталі	2255		-	-
Інші витрати	2270	17	(89 083)	(267 844)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		-	-
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290			35 398 005
збиток	2295		(781 394)	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	14	140 182	(6 366 512)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350		-	29 031 493
збиток	2355		(641 212)	-

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	Примітка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2		3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		43 275	(12 628)
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		-	-
Накопичені курсові різниці	2410		-	-
Частка іншого сукупного доходу' асоційованих та спільних підприємств	2415		-	-
Інший сукупний дохід	2445		747 917	656 610
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	8	**791 192**	**643 982**
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	14	142 431	115 937
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		**648 761**	**528 045**
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465		7 549	29 559 538

Статті сукупного доходу не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток.

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Стаття	Код рядка	Примітка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2		3	4
Матеріальні затрати	2500		3 057 475	5 683 180
Витрати на оплату праці	2505		1 056 168	1 549 729
Відрахування на соціальні заходи	2510		226 145	331 984
Амортизація	2515		2 357 994	2 210 601
Інші операційні витрати	2520		5 455 400	7 120 184
Разом	2550		12 153 182	16 896 678

Додаток Г

Оборотно-сальдова відомість за синтетичним рахунком 20 «Виробничі запаси»

Додаток Д

Додаток Е

Інформація управлінських звітів щодо обсягів виробництва та реалізації основних видів продукції

2022 рік

2021 рік